

ہندوستان میں اقبالیات

اردو میں اشاریہ سازی کا کام ابھی بہت کم ہوا ہے اور جو کچھ ہوا ہے وہ محض انفرادی کوششوں اور دلچسپیوں کا نتیجہ ہے۔ میر تقی میر، انیس، غالب، شبلی، مولوی عبدالحق، مولانا ابوالکلام آزاد اور نیاز فتح پوری وغیرہ سے متعلق اشارے گاہے گاہے مختلف رسائل میں شائع ہوئے ہیں۔ سید سلیمان ندوی، امتیاز علی عرشی، مالک رام، مسعود حسین رضوی ادیب اور سید عابد حسین کی تحریروں کے اشارے بھی شائع کیے گئے ہیں۔ بعض رسائل کے مضامین کے اشارے بھی مرتب ہو کر منظر عام پر آئے ہیں۔ البتہ یہ دیکھتے ہوئے خوشی ہو رہی ہے کہ غالب، انیس اور اقبال سے متعلق اشارے کتابی صورت میں شائع ہوئے ہیں۔ ”غالبیات“^۱ غالب سے متعلق پہلا اشاریہ کتابی شکل میں ہے جس کی اشاعت جنوری ۱۹۶۹ میں ہوئی ہے جس میں جون ۱۹۶۸ تک شائع شدہ غالب سے متعلق تحریروں کے حوالے درج ہیں۔ دوسری کتاب ”غالب بیلوگرافی“^۲ علی گڑھ مسلم یونیورسٹی سے ۱۹۷۲ میں شائع ہوئی ہے جو ۱۹۷۱ تک غالب سے متعلق مضامین، کتابوں، غالب نمبروں کا اشاریہ ہے۔ پاکستان سے غالب کے سلسلے میں پہلا اشاریہ ”غالب نما“^۳ ہے جس میں ۱۹۴۷ سے ۱۹۶۸ تک پاکستان میں شائع شدہ غالب سے متعلق تحریروں کے حوالے درج ہیں۔ ”اشاریہ غالب“^۴ کی اشاعت ۱۹۶۹ میں ہوئی ہے۔ یہ کتاب غالب کی تصانیف، خطوط، اشعار اور بعض دوسری تحریروں اور ترجموں کا نہایت اچھا اشاریہ ہے۔ یہ دراصل پہلی جلد ہے۔ دو اور جلدیں غالب سے متعلق تحریروں پر مشتمل شائع ہونے والی ہیں۔ انیس کے سلسلے میں ”ماہ نو“ کراچی کے انیس نمبر میں ضمیر اختر نقوی کا اشاریہ ”گنجینہ انیس“ شائع ہوا

- ۱- مرتب عبدالقوی دسنوی -
 ۲- مرتب محمد انصار اللہ -
 ۳- مرتب ابن حسن قیصر -
 ۴- مرتب سید معین الرحمن -

ہے جس کی بڑی اہمیت ہے۔ انیس سے متعلق تحریروں کا اشاریہ ”انیس نما“ ۵ کی اشاعت ۱۹۷۳ میں کتابی صورت میں ہوئی ہے۔ ۱۹۷۱ میں ایک اور اشاریہ ”سرسید احمد خاں—منتخب کتابیات“ ۶ علی گڑھ یونیورسٹی سے شائع ہوا ہے۔ علامہ اقبال سے متعلق اشاریہ سازی کا کام پاکستان میں شروع ہوا ہے۔ اس سلسلے میں سب سے پہلی کتاب ”اقبالیات کا تنقیدی جائزہ“ از قاضی احمد میاں اختر جو ناگڑھی ۱۹۵۵ میں اقبال اکادمی کراچی* سے شائع ہوئی ہے۔ اسی سال عبدالغنی اور خواجہ نور الہی کی مرتب کردہ *Bibliography of Iqbal* بزمِ اقبال لاہور نے شائع کی ہے۔ ”کلید اقبال“ کے نام سے ملک نذیر احمد کی کتاب اردو اکیڈمی جہاں پور سے شائع ہوئی ہے۔ اس کتاب کا سن اشاعت کہیں درج نہیں ہے۔ ۱۹۶۲ میں خواجہ عبدالوحید کی کتاب *Bibliography of Iqbal* اقبال اکادمی کراچی کی طرف سے منظرِ عام پر آئی ہے۔ فروری ۱۹۶۷ میں اقبالیات کے ماہر سید عبدالواحد صاحب کی کتاب *Studies in Iqbal* شائع ہوئی ہے۔ اس کتاب کے آخر میں اقبال سے متعلق *Bibliography* دی گئی ہے۔ سید عبدالواحد صاحب نے مختلف، زبانوں اُردو، سندھی، ہندی، عربی، فارسی، جرمنی، ترکی، انگریزی، فرانسیسی، روسی، اطالوی، میں اقبال سے متعلق کاموں کا جائزہ لیا ہے اور صرف انہی تحریروں کو اس میں جگہ دی ہے جن میں نئی بات کہی گئی ہے۔ اس اعتبار سے اقبالیات کے سلسلے میں یہ اشاریہ بہت اہم ہے۔ ۱۹۷۵ میں تصانیفِ اقبال اور تصانیفِ برائے اقبال سے متعلق چوبیس صفحات پر مشتمل ایک اشاریہ رفیع الدین ہاشمی صاحب نے شائع کیا ہے۔ یہ اگرچہ مختلف کتابچہ ہے لیکن مفید کام ہے۔

ہندوستان میں علامہ اقبال سے متعلق اب تک کوئی اشاریہ نہیں تیار کیا گیا ہے۔ ممکن ہے ۱۹۷۷ تک کچھ کام منظرِ عام پر آئے۔ اس وقت میرا یہ اشاریہ ”ہندوستان میں اقبالیات ایک نظر میں“ گویا اس سلسلے کی پہلی کڑی ہے۔ میں نے اسے ہندوستان اور اُردو تک محدود رکھا ہے۔ البتہ انگریزی کے چند مضامین اور کتابوں کے حوالے محض اس لیے شامل کر لیے ہیں کہ آئندہ اگر موقع ملا تو اس پر الگ سے کام کروں گا۔ اس اشاریے میں میں نے ہندوستانیوں کی اُن تحریروں کو شامل کیا ہے جو ہندوستان یا پاکستان میں کسی جگہ شائع ہوئی ہیں اور پاکستانیوں کی صرف اُن تحریروں کے حوالے دیے ہیں جو ہندوستان میں

۵- مرتب عبدالقوی دستوی - ۶- مرتب محمد حسین رضوی -

*اقبال اکادمی پاکستان اب کراچی سے لاہور منتقل ہو گئی ہے۔

شائع ہوئی ہیں ، اس لیے کہ اس سے بھی ہندوستانیوں کی اقبال سے دلچسپی کا پتا چلتا ہے ۔

اشاریہ سازی کا کام لامحدود اور مسلسل ہوتا ہے ۔ لامحدود اس لیے کہ تمام رسائل کا نظر سے گزرنا مجال ہے اور مسلسل اس لیے کہ ہر نیا دن اس میں کچھ نہ کچھ اضافہ کرتا ہے ۔ بہر حال محدود ذرائع و وسائل کے باوجود جو کچھ کر سکا ہوں ، وہ ”ہندوستان میں اقبالیات“ کی صورت میں حاضر ہے ۔ اس میں خامیاں ، کوتاہیاں ، کمزوریاں ضرور رہ گئی ہوں گی ۔ اس لیے مطالعہ کرنے والوں سے امید کرتا ہوں کہ وہ اپنے تاثرات سے آگاہ کریں گے تاکہ آئندہ ایسے بہتر بنانے کی کوشش کی جا سکے ۔

مجھے یہ اعتراف کرتے ہوئے نہایت مسرت ہو رہی ہے کہ برادرم شکیل الرحمٰن اور نور چشمان علی متقی دسنوی اور علی نقی دسنوی نے کارڈ کی تیاریوں میں اور ترتیب میں میری بڑی مدد کی ہے جس کی وجہ سے یہ کام بہت آسان ہو گیا ہے ۔

اقبال نمبر ”علی گڑھ“ کے لیے جناب ضیاء الدین انصاری ، آزاد لائبریری مسلم یونیورسٹی اور محمد انصار اللہ صاحب کا شکرگزار ہوں کہ ان دونوں حضرات کے تعاون سے اس نمبر کے مضامین اس اشاریہ میں شامل کر سکا ۔

(۱) اقبال رسائل میں

ابلیس اقبال کی نظر میں	حمیدہ بیگم	”مجلہ عثمانیہ“ ۱۹۴۹
ابلیس اقبال کی نظر میں	مناظر عاشق ہرگانوی	”فروغ اردو“ لکھنؤ ، فروری ۱۹۶۶
ابھی عشق کے امتحان آور بھی ہیں (تشریح)	سید مستفیض الحسن	”الحسنات“ رام پور ، اگست ۱۹۷۳
اپنی نظم مرزا غالب میں اقبال کی ترمیمات	حشم الرمضان	”شاعر“ بمبئی ، جولائی ۱۹۷۳
اجتہاد (تشریح)	سید مستفیض الحسن	”الحسنات“ رام پور ، دسمبر ۱۹۷۳
اجتہاد۔۔۔ علامہ اقبال کی نظر میں	چودھری شیر محمد حمید	”فکر و نظر“ علی گڑھ ، جولائی ۱۹۶۶

- آرٹ اور اقبال ظفر احسن آصف "آج کل" دہلی، ۱۵ اکتوبر ۱۹۴۵
- اردو شاعری اور اقبال عباس جعفر "سب رس" حیدرآباد دکن، جون ۱۹۳۸
- اردو غزل کی ٹکنک (اقبال نے غزل میں انقلاب پیدا کیا) فراق گورکھپوری "نگار" لکھنؤ، ۱۹۵۰
- اردو کی جدید شاعری اور انقلاب رفعت احمد خاں "برہان" دہلی، جون ۱۹۴۰
- ارمغانِ حجاز سہا بھویالی "نیرنگ خیال" لاہور، ۱۹۴۲
- آزاد اور محکوم (تشریح) سید مستفیض الحسن "الحسنات" رام پور، اگست ۱۹۷۴
- آزاد و اقبال جگن ناتھ آزاد "اقدام" لاہور، ستمبر ۱۹۵۴
- اسرارِ خودی محمود علی "خطیب" ۷ نومبر ۱۹۱۶
- اسرارِ خودی ڈکسن "معارف" اعظم گڑھ، ۱۹۲۱
- اسرارِ خودی کمال احمد صدیقی "شیرازہ" کراچی، شماره ۳ "زمانہ" کانپور، ستمبر ۱۹۱۸
- اسرار و رموز عبدالرحمن بجنوری مترجم مالک رام "نیرنگ" لاہور، ۱۹۴۲
- اشارات منظور علی منظور "سب رس" حیدرآباد دکن، جون ۱۹۳۸
- اصلاحات اقبال مجد بشیر الحق دسنوی "معارف" اعظم گڑھ، فروری ۱۹۷۲
- اصلاحات منظومات مندرجہ، نوادر اقبال مجد بشیر الحق دسنوی "پہاری زبان" علی گڑھ، ۱۵ اگست ۱۹۶۴

”گفتگو“ بمبئی ، مارچ - جون ۱۹۷۵	درگا پرشاد دھر	افتتاحیہ خطبہ
”معارف“ اعظم گڑھ ، فروری ۱۹۷۲	حافظ محمد طاہر علی	افکارِ اقبال (پیام مشرق کے آئینے میں)
”خدنگ نظر“ لکھنؤ ، مئی ۱۹۰۲	عبدالقادر	اقبال
”علی گڑھ میگزین“ اقبال نمبر ، اپریل ۱۹۳۸	غلام سرور	اقبال
”علی گڑھ میگزین“ اقبال نمبر ، اپریل ۱۹۳۸	محمد رضا علی خاں	اقبال
”جوہر“ اقبال نمبر ، دہلی ، ۱۹۳۸	رشید احمد صدیقی	اقبال
”جوہر“ اقبال نمبر ، دہلی ۱۹۳۸	محمد مجیب	اقبال
”سب رس“ حیدرآباد دکن ، جون ۱۹۳۸	معین الدین احمد	اقبال
”فانوس“ مدراس ، فروری ۱۹۳۹	محمود حسین	اقبال
”آج کل“ دہلی ، ۱۵ اپریل ۱۹۳۷	آغا حیدر حسن دہلوی	اقبال
”نقش نو“ اورنگ آباد دکن ، جون ۱۹۵۷	اختر الزماں ناصر	اقبال
”گفتگو“ بمبئی نمبر ۴ ، ۱۹۶۴	خلیفہ عبدالحکیم	اقبال
”کتاب نما“ دہلی ، اگست ۱۹۶۷	—	اقبال
”شعور“ حیدرآباد دکن ، ۱۱ مئی ۱۹۷۳	فیض زبیری	اقبال
”شاعر“ بمبئی ، جولائی ۱۹۷۳	سردار جعفری	اقبال

اقبال	خلیفہ عبدالحکیم	”تحریک“ دہلی ، اپریل ۱۹۷۳
اقبال	ایس۔ ایم۔ سرور	”صبح اُمید“ بمبئی ، دسمبر ۱۹۷۳
اقبال	شمیم حنفی	”شب خون“ الہ آباد ، دسمبر ۱۹۷۳
اقبال	کمال الدین بیگ	”پیام آفتاب“ امرتسر
اقبال اپنے خطوط کے آئینے میں	ڈاکٹر عبدالحق	”پہاری زبان“ دہلی ، ۸ فروری ۱۹۷۶
اقبال اپنے معاصرین کی نگاہ میں	ڈاکٹر عبدالحق	”فروع اردو“ لکھنؤ ، فروری ۱۹۷۶
اقبال ، اسلام اور اشتراکیت	جگن ناتھ آزاد	”معارف“ اعظم گڑھ ، فروری - مارچ ۱۹۷۶
اقبالِ اقبال	سید ابراہیم	”صبح اُمید“ بمبئی ، دسمبر ۱۹۷۳
اقبال اور ابلہس	مسیح الزماں	”نسیان“ الہ آباد یونیورسٹی ، ۱۹۴۵
اقبال اور ابوالعلا معری	ڈاکٹر اطمہ حسین	”صریح“ پٹنہ ، اپریل ۱۹۶۸
	مترجم محسن عثمانی ندوی	
اقبال اور آب و رنگِ شاعری	محمد عظیم	”شاعر“ آگرہ ، جولائی ۱۹۳۷
اقبال اور احترامِ آدم	جگن ناتھ آزاد	”آفاق“ لاہور ، ۲۱ اپریل ۱۹۵۹
اقبال اور ادب کے تقاضے	محمد بدیع الزماں	”صبح نو“ پٹنہ ، مئی ۱۹۶۹
اقبال اور ارتقا ئے تخلیقی	عزیز احمد	”اردو“ دہلی ، جولائی ۱۹۳۷
اقبال اور آرٹ	یوسف حسین خاں	”اردو“ دہلی ، اکتوبر ۱۹۳۸

- اقبال اور اُردو غزل قمر الدین خان "علی گڑھ میگزین" اقبال نمبر، اپریل ۱۹۳۸
- اقبال اور آرزوئے نایافت امتیاز علی عرشی "برہان" دہلی، جون ۱۹۴۶
- اقبال اور آزادی مصباح الدین شکیل "آج کل" دہلی، اپریل ۱۹۵۹
- اقبال اور آزادی مصلح الدین صدیقی روزنامہ "رہنائے دکن" حیدرآباد دکن، جون ۱۹۷۳
- اقبال اور اسپوتنک عبدالمغنی "پہاری زبان" علی گڑھ، یکم نومبر ۱۹۵۹
- اقبال اور اس کا عہد جگن ناتھ آزاد "نگار" لکھنؤ، مارچ ۱۹۵۹
- اقبال اور اس کا عہد امیر چند بہار "سب رس" حیدرآباد دکن، اگست ۱۹۶۲
- اقبال اور اس کا عہد شہاب مالیر کوٹلوی "شاعر" بمبئی، اکتوبر ۱۹۶۱
- اقبال اور اس کا فلسفہ فیاض الدین احمد "زمانہ" کانپور، مئی ۱۹۴۵
- اقبال اور اسلام محمد علی رضوی "ہندوستانی ادب" حیدرآباد دکن، جولائی ۱۹۵۹
- اقبال اور اسرارِ خودی سعادت علی خان "آج کل" دہلی، اکتوبر ۱۹۵۳
- اقبال اور اسلامی فکر کی تشکیل عبدالمغنی "معارف" اعظم گڑھ، اگست - ستمبر ۱۹۷۴
- اقبال اور اس کی شاعرانہ صلاحیت شیخ تجمّل علی فہمی "شاخسار" کٹک، شماره ۱۲، ۱۹۶۷
- اقبال اور اس کی شاعری لطیف النساء بیگم "سب رس" حیدرآباد دکن، جون ۱۹۳۸
- اقبال اور اس کے معترض محمود احمد "آج کل" دہلی، یکم و پندرہ مئی ۱۹۴۵

- اقبال اور اس کے نکتہ چیں آل احمد سرور "اُردو" دلی ، اکتوبر ۱۹۳۸
- اقبال اور اصلاحِ تمدن و تعلیم محمد حنیف فاتح "سروج" دہلی ، اپریل ۱۹۶۸
- اقبال اور انسان عالم خوند میری "سب رس" حیدرآباد دکن، اکتوبر ۱۹۷۴
- اقبال اور انسانیت حسن سبحانی "جوہر" اقبال نمبر ۱۹۳۸
- اقبال اور انسانیت سید حامد "نیا دور" لکھنؤ، دسمبر ۱۹۷۳ ، جون ۱۹۷۴
- اقبال اور اندازِ بیاں جعفر علی خاں اثر "آج کل" دہلی، ۱۵ اپریل ۱۹۴۵
- اقبال اور ان کا نظریہ "تمدن" محمد حنیف فاتح "تہذیب الکلام" ناگپور، ۱۹۶۶-۱۹۶۹
- اقبال اور ان کی بے خودی کا مستقبل مرزا سعید الظفر چغتائی "پہاری زبان" علی گڑھ، ۸ جون ۱۹۷۰
- اقبال اور ان کی وطنیت سید محمد عقیل "صبا" حیدرآباد دکن، ستمبر ۱۹۶۴
- اقبال اور ان کے ثقادوں کی کوتاہیاں شبیر احمد غوری "شب خون" الہ آباد، جنوری ۱۹۶۷
- اقبال اور ان کے ہم عصر عربی شعراء انور الجنیدی مترجمہ ضیاء الحسن موسوی "رہنمائے دکن" حیدرآباد دکن، ۴ جون ۱۹۷۳
- اقبال اور اہل بیت سید عبدالمحی رضا "کاروان ادب" بمبئی، نمبر ۴، ۱۹۵۲
- اقبال اور آئنسٹین تارا چرن رستوگی "اُردو ادب" علی گڑھ، شمارہ ۳، ۱۹۷۳
- اقبال اور ایران سید بشیر النسا "زنجیر" بھوپال، اکتوبر ۱۹۶۳

ہندوستان میں اقبالیات

۳۱

”معارف“ اعظم گڑھ ، فروری ، مارچ ، اپریل ۱۹۴۱	عبدالسلام خان	اقبال اور برگساں
”معارف“ اعظم گڑھ ، مئی ، اکتوبر ، نومبر ۱۹۵۱	عشرت حسن انور	اقبال اور برگساں
”شاعر“ بمبئی ، جولائی ۱۹۵۱	جگن ناتھ آزاد	اقبال اور برگساں
”صبح اُمید“ بمبئی ، ستمبر ۱۹۵۱	جگن ناتھ آزاد	اقبال اور برگساں
”فروغ اُردو“ لکھنؤ ، جولائی تا ستمبر ۱۹۵۵	جگن ناتھ آزاد	اقبال اور برگساں
”سیکولر ڈیموکریسی“ دلی ، مئی ۱۹۷۳	بیگم شاہدہ بیگم	اقبال اور تصوّر پاکستان
”صبح اُمید“ بمبئی ، ستمبر ۱۹۷۰	شہناز غازی	اقبال اور تصوّر عشق
”معارف“ اعظم گڑھ ، جولائی ۱۹۴۸	میر ولی الدین	اقبال اور تصوّف
”ایشیا“ بمبئی ، فروری ۱۹۶۰	زین العابدین	اقبال اور تصوّف
”سب رس“ حیدرآباد دکن ، جولائی ۱۹۶۱	نذیر احمد خان	اقبال اور تصوّف
”شیرازہ“ سرینگر ، شماره ۳ ، ۱۹۶۹	محمد بدیع الزماں	اقبال اور تصوّف
”سب رس“ حیدر آباد دکن ، اگست ۱۹۷۰	محمد بدیع الزماں	اقبال اور تصوّف
”جامعہ“ دہلی ، جنوری ۱۹۷۶	جگن ناتھ آزاد	اقبال اور جدید فکرِ مغرب
”نگار“ لکھنؤ ، جنوری ، فروری ۱۹۶۲	غلام ربانی عزیز	اقبال اور جمہوریت

- اقبال اور جیمز وارڈ
عشرت حسن انور
”معارف“ اعظم گڑھ،
جولائی تا نومبر ۱۹۵۱
- اقبال اور جیمز وارڈ
تارا چرن رستوگی
”آہنگ“، گیا، فروری -
مارچ ۱۹۷۵
- اقبال اور حافظ
کبیر احمد جائسی
”اردو ادب“، علی گڑھ،
شمارہ ۲، ۱۹۶۸
- اقبال اور حدیثِ نبوی
اکبر حسین قریشی
”معارف“ اعظم گڑھ،
جولائی ۱۹۶۱
- اقبال اور حیدر آباد
اداریہ
”سب رس“، اقبال نمبر،
حیدر آباد دکن، جون
۱۹۴۸
- اقبال اور خدا
عبدالغفار
”عالمگیر“، لاہور، جولائی
۱۹۴۶
- اقبال اور خودی
شہباز الحسینی قاسمی
”سب رس“، حیدرآباد دکن،
اپریل ۱۹۷۲
- اقبال اور دریوزہ گیری
شیخ حبیب اللہ
”فروغِ اردو“، لکھنؤ،
جون ۱۹۷۲
- اقبال اور رباعی
مجنوں گورکھپوری
”پہاری زبان“، علی گڑھ،
۲۲ مارچ ۱۹۶۰
- اقبال اور رومی
سید عبداللہ
”برہان“، دہلی، ستمبر
۱۹۴۴
- اقبال اور زرتشت
شیخ حبیب اللہ
”صبحِ اُمید“، بمبئی،
دسمبر ۱۹۷۴
- اقبال اور سہاجی شعور
جمیل مہدی
”شاعر“، بمبئی، خاص
نمبر، ۱۹۵۳
- اقبال اور سیاست
سید عبداللہ
”معارف“، اعظم گڑھ،
مارچ - اپریل ۱۹۴۶
- اقبال اور سیاستِ مدن
شاہد حسین رزاقی
”کاروان“، الز باد، اپریل
۱۹۵۲
- اقبال اور شخصیتیں
عبدالغنی
”اردو ادب“، علی گڑھ،
جون ۱۹۵۷

”سب رس“، حیدرآباد دکن، جون ۱۹۶۹	محمد بدیع الزمان	اقبال اور طنز
”اسلام اور عصر جدید“ دہلی، اکتوبر ۱۹۷۰	غلام رسول عبد اللہ	اقبال اور عالمیت کا پیام
”علی گڑھ میگزین“، اقبال نمبر، اپریل ۱۹۳۸	شیخ عطاء اللہ	اقبال اور عشقِ رسول
”اشارہ“، پٹنہ، مئی ۱۹۵۹	طیب عثمانی ندوی	اقبال اور عشقِ رسول
”سب رس“، حیدرآباد دکن، ستمبر ۱۹۷۱	محمد بدیع الزمان	اقبال اور عشقِ رسول
”ہندوستانی ادب“ حیدرآباد دکن، نومبر ۱۹۳۴	علاء الدین احمد	اقبال اور عورت
”نگار“، لکھنؤ، جنوری - فروری ۱۹۶۲	سید جعفری	اقبال اور عورت
”ادیب“، دہلی، مارچ ۱۹۴۳	سید نعیم الدین	اقبال اور غالب
”نگار“، لکھنؤ، مارچ ۱۹۵۶	اثر جلیلی	اقبال اور غالب
”نگار“، لکھنؤ، دسمبر ۱۹۵۵، مئی ۱۹۵۶	فرمان فتحپوری	اقبال اور غالب
”سب رس“، حیدرآباد دکن، ۱۹۳۸	مصلح الدین	اقبال اور غلامی
”برہان“، دہلی، جنوری ۱۹۶۲	اکبر حسین	اقبال اور فارسی شعرا
”صبح نو“، پٹنہ، جنوری ۱۹۶۳	فیروز عابد	اقبال اور فرقہ پرستی
”بہاری زبان“، دہلی، ۱۵ جنوری ۱۹۷۵	درگا پرشاد دھر	اقبال اور فکر و فن
”شب خون“، الہ آباد، مئی ۱۹۷۱	جگن ناتھ آزاد	اقبال اور فکرِ یونان

- اقبال اور فلسفہ مغرب جگن ناتھ آزاد "قومی راج" بمبئی، یکم ستمبر ۱۹۷۴
- اقبال اور فلسفہ یونان جگن ناتھ آزاد "تحریر" دہلی، جلد ۱، شماره ۳، ۴، ۱۹۶۷
- اقبال اور فوسٹر اختر حسین شانی "مبرس" حیدرآباد دکن، اگست - ستمبر ۱۹۷۴
- اقبال اور قرآن سید صبغتہ اللہ "آفاق" نندیال، بنگلور، جون ۱۹۷۴
- اقبال اور قرآن اقبال حسین قریشی "برہان" دہلی، اپریل ۱۹۶۲
- اقبال اور قومیت شوکت سبزواری "جامعہ" دہلی، اپریل ۱۹۴۵
- اقبال اور گارڈنر ظفر احمد کوکب "ہمایوں" لاہور، اگست ۱۹۳۸
- اقبال اور مارکس کے زاویہ ہائے نگاہ جوہر میرٹھی "جامعہ" دہلی، جولائی ۱۹۴۱
- اقبال اور مسلمان سید ابوالاعلیٰ مودودی "صبح ادب" لکھنؤ، جون - جولائی ۱۹۷۵
- اقبال اور مسئلہ اجتہاد محمد مظہر الدین صدیقی "فکر و نظر" علی گڑھ، جون ۱۹۶۶
- اقبال اور مسئلہ زن عبدالمغنی "ادیب" علی گڑھ، اکتوبر ۱۹۶۲
- اقبال اور مسولینی محمد اختر الحسن "فروغ اردو" لکھنؤ، مارچ ۱۹۷۳
- اقبال اور معاملات حسن و عشق محمد بدیع الزمان "شاخسار" کٹک، شماره ۲۴، ۲۵، ۱۹۶۹
- اقبال اور مفکرین مغرب جگن ناتھ آزاد "آج کل" دہلی، اپریل تا جون ۱۹۶۷
- اقبال اور مناجات محمد بدیع الزمان "صبح امید" بمبئی، جون ۱۹۷۲

اقبال اور مناظرِ قدرت	جمال	”شاعر“ بمبئی ، اکتوبر ۱۹۶۲
اقبال اور موجودہ اردو شاعری	عبدالقادر سروری	”سب رس“ حیدر آباد دکن ، فروری ۱۹۳۹
اقبال اور نطشے	محمد اکرام	”ہندوستانی ادب“ حیدرآباد دکن ، اکتوبر - نومبر ۱۹۴۵
اقبال اور نطشے کا ذہنی قرب و بعد	جگن ناتھ آزاد	”شب خون“ الہ آباد ، ۱۹۷۲
اقبال اور نظریہٴ پاکستان	آفتاب احمد	”سیکولر ڈیموکریسی“ دلی ، اکتوبر ۱۹۷۳
اقبال اور نظریہٴ جمہوریت	غلام ربانی عزیز	”نگار“ لکھنو ، اپریل ۱۹۵۹
اقبال اور نظریہٴ ریاست	ابوالاعلیٰ مودودی	”دعوت“ دہلی ، ۱۰ دسمبر ۱۹۷۴
اقبال اور نیا ہندوستان	محمد حسن	”نگار“ لکھنو ، اگست ۱۹۵۲
اقبال اور وطنیت	محمد بدیع الزمان	”جامعہ“ دہلی ، فروری ۱۹۷۰
اقبال اور ولیم جیمس	عشرت حسن انور	”معارف“ اعظم گڑھ ، نومبر ۱۹۵۲
اقبال اور ولیم جیمس	تارا چرن رستوگی	”اُردو ادب“ علی گڑھ ، شمارہ ۱ ، ۱۹۷۲
اقبال اور وہائیٹ ہیڈ	عشرت حسن انور	”معارف“ اعظم گڑھ ، دسمبر ۱۹۶۱ ، جنوری ۱۹۶۲
اقبال اور وہائیٹ ہیڈ	تارا چرن رستوگی	”بہار کی خبریں“ پٹنہ ، مارچ ۱۹۷۳
اقبال اور ہم	اداریہ	”بہاری زبان“ علی گڑھ ، ۲۲ اپریل ۱۹۶۷

- اقبال اور ہم لوگ مزدک ”آئینہ“ بمبئی ، جلد ۱ ،
شمارہ ۷ ، ۱۹۶۵
- اقبال اور ہندوستان لطیف احمد شروانی ”پیغام حق“ لاہور ،
جنوری - فروری ۱۹۴۲
- اقبال اور ہندوستان آل احمد سرور ”بھاری زبان“ ۲۲ اپریل
۱۹۷۲
- اقبال اور ہندوستان شمش تبریز خاں ”نیا دور“ لکھنؤ ، دسمبر
۱۹۷۳
- اقبال اور ہندوستانی ادب جگن ناتھ آزاد ”نگار“ لکھنؤ ، اکتوبر
۱۹۵۴
- اقبال اور ہندوستانی تمدن جگن ناتھ آزاد ”نگار“ لکھنؤ
- اقبال اور ہندوستانی فکر سید اشفاق حسین ”مبرس“ حیدرآباد دکن ،
فروری ۱۹۷۵
- اقبال اور یورپی مفکرین شیخ حبیب اللہ ”فروغ اردو“ لکھنؤ ،
اپریل - مئی ۱۹۷۳
- اقبال اکبر کے رنگ میں ہم سخن فہم ہیں ”نقاد“ آگرہ ، مئی
۱۹۱۴
- اقبال ، ان کا فن اور پیغام انور سیوانی ”فروغ اردو“ لکھنؤ ،
جنوری ۱۹۶۵
- اقبال ، انا اور تخلیق خواجہ عبدالحمید ”معارف“ اعظم گڑھ ،
نومبر - دسمبر ۱۹۴۴
- اقبال ، انا اور تخلیق — ”معارف“ اعظم گڑھ ،
جولائی ۱۹۴۵
- اقبال ، ایک بدنام فرقہ پرست م - خ - شاذلی ”ادیب“ علی گڑھ ، دسمبر
۱۹۵۹ ، جنوری ۱۹۶۰
- اقبال ، ایک ناثر محمد ظہیر الدین ”شہور“ حیدرآباد دکن
۱۱ مئی ۱۹۷۳
- اقبال ، ایک فلسفی سید ارتضیٰ حسین ”نگار“ لکھنؤ ، جنوری -
فروری ۱۹۶۲

ہندوستان میں اقبالیات

۳۷

اقبال ، ایک مطالعہ	صالحہ علوی	”ادیب“ علی گڑھ ، جولائی ۱۹۵۸
اقبال ، ایک عظیم مفکر	عظیم فیروز آبادی	”شاعر“ بمبئی ، سالنامہ ۱۹۶۰
اقبال ، آئینہ ایام میں	عبدالقیوم عادل	”شعور“ حیدرآباد ، ۱۱ مئی ۱۹۷۳
اقبال ، بارگاہ باری تعالیٰ میں	امین حزیں	”ساقی“ دہلی ، اپریل ۱۹۳۹
اقبال ، بحیثیت اسلامی مفکر	غلام مصطفیٰ	”کاروانِ ادب“ بمبئی ، ۱۹۶۲ - ۱۹۶۳
اقبال ، بحیثیت پیامبر شاعر	آفتاب اختر	”ادیب“ نصاب نمبر ، اگست ۱۹۶۲
اقبال ، بحیثیت غزل گو	مناظر عاشق	”فروغ اُردو“ لکھنؤ ، ستمبر ۱۹۶۲
اقبال ، بحیثیت فارسی شاعر	احمد حسین آزاد	”صبح نو“ پٹنہ ، جولائی ۱۹۶۹
اقبال ، بحیثیت قومی شاعر	اے - ناز	”صنم“ پٹنہ ، فروری ۱۹۶۳
اقبال ، بحیثیت محب وطن	—	”بہار کی خبریں“ ۱۶ اپریل ۱۹۷۲
اقبال ، بحیثیت ہمدرد قوم	مناظر عاشق ہرگانوی	”فروغ اُردو“ لکھنؤ ، دسمبر ۱۹۶۵
اقبال ، بھوپال میں	ممنون حسن خان	”کنول“ دہنباد ، اپریل ۱۹۶۷
اقبال ، پاکستان میں	شورش کشمیری	”نوائے سیفیہ“ بھوپال ، نمبر ۲ ، ۱۹۶۲
اقبال پر ایک کتاب	سید عبداللہ	”بہاری زبان“ دہلی ، ۸ مئی ۱۹۷۵
		”بہاری زبان“ دہلی ، ۱۵ جولائی ۱۹۷۵

- اقبال پر تنقیدی نوٹ ظہیر کشمیری ”شاہراہ“ دہلی ، کانفرنس نمبر، جلد ۵ ، شماره ۳ ، ۲ ، ”جامعہ“ دہلی ، اپریل ۱۹۶۱
- اقبال پر چکبست کی ایک تنقید عابد رضا بیدار ”جامعہ“ دہلی ، جون ۱۹۶۱
- اقبال پر چکبست کا تنقیدی جائزہ جعفر علی خان اثر لکھنوی ”تحریر“ دہلی ، اقبال نمبر، جون ۱۹۶۷
- اقبال پر چند خیالات نظیر صدیقی ”شاعر“ بمبئی ، جولائی ۱۹۷۳
- اقبال پر زرتشت کا اثر تارا چرن رستوگی ”فروغِ اُردو“ لکھنؤ، اکتوبر - نومبر ۱۹۷۴
- اقبال پر زرتشت کا اثر شیخ حبیب اللہ ”علی گڑھ میگزین“ ۱۹۴۶
- اقبال پر میکٹگری کا اثر تارا چرن رستوگی ”اُردو ادب“ علی گڑھ، شماره ۲ ، ۱۹۷۲
- اقبال ، تاریخِ وطن کے آئینے میں محمود مجاہد ”سب رس“ حیدرآباد دکن ، اقبال نمبر، جون ۱۹۳۸
- اقبال ، ترقی پسند ادیب کی حیثیت سے خواجه غلام السیدین ”اُردو“ دہلی ، جنوری ۱۹۴۲
- اقبال کا تصوّر حیات یوسف حسین خان ”حقیقت اسلام“ لاہور، ہفتہ وار، ۱۹ مئی ۱۹۳۸ سے ۲۰ جون ۱۹۳۸
- اقبال — حالات اور شاعری خلیفہ عبدالحکیم ”سب رس“ حیدرآباد دکن، جون ۱۹۳۸
- اقبال — حیات اور شاعری عبدالقادر سروری ”مجلد عثمانیہ“ حیدرآباد دکن ، جلد چہارم ، شماره ۱ ، ۱۳۴۰ فصلی
- اقبال — چند یادیں کرشن شرما ”آج کل“ دہلی ، اگست ۱۹۷۴

- اقبال ، چند یادیں کیپٹن ممتاز ملک ”دعوت“ دہلی ، یکم
دسمبر ۱۹۷۴
- اقبال ، داغ کے شاگرد کی حیثیت سے امرت لال عشرت ”نیا دور“ لکھنؤ ، نومبر
۱۹۷۱
- اقبال ، ڈاکٹر سچدانند سنہا کی نظر میں صابر شاہ آبادی ”شمعِ ادب“ سلطان پور،
اگست ۱۹۶۴
- اقبال ، رومی اور برگساں عشرت حسن انور ”معارف“ اعظم گڑھ ،
مارچ ۱۹۵۴
- اقبال ، رومی اور شنکر عشرت حسن انور ”معارف“ اعظم گڑھ ،
جون - جولائی - اگست -
ستمبر ۱۹۵۴
- اقبال ، رومی اور ولیم جیمس عشرت حسن انور ”معارف“ اعظم گڑھ ،
فروری - مارچ ۱۹۵۴
- اقبال زندہ ہے محبوب الہمی سحر ”سب رس“ حیدرآباد دکن،
اقبال نمبر، جون ۱۹۳۸
- اقبال ، سچدانند کی نظر میں اختر علی تلہری ”آج کل“ دہلی ، جنوری
۱۹۵۴
- اقبال ، سیاب اور ظفر علی خاں زربینہ ثانی ”شاعر“ بمبئی ، مئی
۱۹۶۸
- اقبال سیمینار ، حیدرآباد میں ابراہیم علی انصاری ”سب رس“ حیدرآباد ،
مارچ ۱۹۷۵
- اقبال ، شاعر اور فلسفی پر ایک نظر عبدالحق ”عصری ادب“ دہلی ،
اپریل ۱۹۷۰
- اقبال ، شخصیت اور پیام ایک جامعی ”جوہر“ دہلی ۱۹۳۸
- اقبال شکایت کر بیٹھے رشیدہ ”ملا“ ”نقاش“ بھیمڑی، جولائی
۱۹۶۳
- اقبال ، ضربِ کلیم کے آئینے میں محمودہ جال ”نگار“ لکھنؤ ، مئی
۱۹۵۷
- اقبال ، عالمِ بالا میں گوریچن سنگھ طالب ”ہایوں“ لاہور، جولائی
۱۹۴۶

- اقبال ، عطیہ کی نظر میں سلطان احمد "صبا" حیدر آباد دکن ، اپریل ۱۹۶۳
- اقبال علیہ رحمۃ کے چند جواہر خواجہ عبدالحمید "معارف" اعظم گڑھ ، اپریل ۱۹۵۳
- اقبال ، غالب اور سہاوت شیخ حبیب اللہ "فروغِ اُردو" لکھنؤ ، اپریل - مئی ۱۹۷۵
- اقبال ، غالب اور زندگی شیخ حبیب اللہ "فروغِ اُردو" لکھنؤ ، مارچ - اپریل ۱۹۷۵
- اقبال ، فردوس میں حوروں کے درمیان حامد چھپروی "آج کل" دہلی ، جولائی ۱۹۶۰
- اقبال ، فکر و فن کا امتزاج جگن ناتھ آزاد "گفتگو" بمبئی ، جلد ۱ ، شماره ۱ ، ۱۹۶۷
- اقبال ، قرآن و عشقِ رسول ایم - اے - غفار روزنامہ "رہنمائے دکن" حیدرآباد دکن ، اقبال نمبر ، ۳ جون ۱۹۷۳
- اقبال کا ابلیس خواجہ غلام السیدین "ہندوستان" ہفت روزہ ، بمبئی ، ۲۷ جولائی ۱۹۳۷
- اقبال کا اثر اُردو شاعری پر محی الدین قادری زور "سب رس" حیدر آباد دکن ، جون ۱۹۳۸
- اقبال کا اسلوبِ زندگی عبدالمجید سالک "شعور" حیدر آباد دکن ، اقبال نمبر ، ۱۱ مئی ۱۹۷۳
- اقبال کا انسان محمد عزیز "کاروان" الہ آباد ، ۱۹۵۰
- اقبال کا انسانِ کامل اور اسلامی تہذیب کی روح محمد عمر "فکر و نظر" علی گڑھ ، ۱۹۶۳
- اقبال کا ایشیائی تخیل سید محمود نقوی "فروغِ اُردو" لکھنؤ ، جولائی ۱۹۶۱
- اقبال کا ایک شعر عیش امروہوی "ادب لطیف" لاہور ، اپریل ۱۹۳۶

- اقبال کا ایک شعر منیر کولاری 'جلوہ سخن' مدراس ، فروری ۱۹۳۸
- اقبال کا ایک شعر اڈیٹر 'نگار' لکھنو ، مارچ ۱۹۵۹
- اقبال کا ایک شعر اور اس کا متعدد حضرات 'ہپاری زبان' علی گڑھ ، ۲۲ مئی ۱۹۶۷
- اقبال کا ایک شیدائی — بہادر خان ادارہ 'شعور' حیدرآباد دکن ، ۱۱ مئی ۱۹۷۳
- اقبال کا ایک غیر مطبوعہ خط سکندر علی وجد 'اردو ادب' علی گڑھ ، شماره ۴ ، ۱۹۶۶
- اقبال کا پیام عبدالقوی دستوی 'آواز' دہلی ، ۲۲ دسمبر ۱۹۷۳
- اقبال کا پیغام حیات رضی الدین صدیقی 'سب رس' حیدرآباد دکن ، جون ۱۹۳۸
- اقبال کا پیام دنیا میں سید سلیمان ندوی 'تاج' لاہور، اقبال نمبر ، جولائی ۱۹۳۸
- اقبال کا پیغام سالک لکھنوی 'جدید اردو' کلکتہ ، جولائی ۱۹۴۱
- اقبال کا پیغام قاضی عبدالغفار 'نیرنگ خیال' لاہور ، ۱۹۴۱
- اقبال کا پیغام آل احمد سرور 'فروغ اردو' لکھنو ، اپریل ۱۹۶۶
- اقبال کا پیغام عمل مرزا صفدر 'معارف' اعظم گڑھ ، اکتوبر ۱۹۵۷
- اقبال کا تخیل سید محمد 'سب رس' حیدرآباد دکن، اقبال نمبر ، جون ۱۹۳۸
- اقبال کا تصور آزادی شاہ معین الدین شکیل 'جامعہ' دہلی ، ستمبر ۱۹۶۲
- اقبال کا تصور حیات یوسف حسین 'جامعہ' دہلی ، اپریل - مئی ۱۹۳۸

- اقبال کا تصورِ خودی
سید عابد حسین
”اُردو“، دلی، اقبال نمبر،
اکتوبر ۱۹۳۸
- اقبال کا تصورِ خودی
محمد بدیع الزماں خاور
”شاخسار“، کٹک، شماره
۳۲، ۱۹۷۰
- اقبال کا تصورِ خودی
حفیظ قتیل
روزنامہ ”رہنمائے دکن“،
حیدرآباد دکن، اقبال نمبر،
۳ جون ۱۹۷۳
- اقبال کا تصورِ زماں
سید بشیر الدین
”اُردو“، دلی، اقبال نمبر،
اکتوبر ۱۹۳۸
- اقبال کا تصورِ زیاں
شبیر احمد خان
غوری
”معارف“، اعظم گڑھ،
جون ۱۹۶۵
- اقبال کا تصورِ عشق
غلام عمر خان
”سب رس“، حیدرآباد دکن،
جولائی - اگست ۱۹۴۷
- اقبال کا تصورِ عشق
غلام عمر خان
”فکر و نظر“، علی گڑھ،
جنوری ۱۹۶۴
- اقبال کا تصورِ عقل و عشق
باقر مہدی
”اُردو ادب“، علی گڑھ،
جنوری - مارچ ۱۹۵۳
- اقبال کا تصورِ فن
یوسف حسین خان
”بصیرت“، لاہور، اقبال
نمبر، ۲۳ اپریل ۱۹۵۴
- اقبال کا تصورِ مرگ
انور سدید
”شعر و حکمت“، حیدرآباد
دکن، شماره ۴
- اقبال کا تصورِ مزاح
اقبال احمد
”فروغ اُردو“، لکھنؤ،
مارچ ۱۹۷۴
- اقبال کا تصورِ وقت
سردار جعفری
”گفتگو“، بمبئی، مارچ -
جون ۱۹۷۵
- اقبال کا تعلیمی فلسفہ
علی احمد
”ہندوستانی ادب“
حیدرآباد دکن، دسمبر
۱۹۵۰
- اقبال کا جذبہٴ مذہبیت
سعید احمد
”جوہر“، دہلی، اقبال نمبر،
۱۹۳۸

- اقبال کا جہاں دوست تارا چرن رستوگی ”بہاری زبان“ دہلی ، ۸
دسمبر ۱۹۷۳
- اقبال کا حرفِ تمنا یوسف سرمست ”شاخسار“ کٹک ، شماره
۳۷ ، ۳۸ ، ۱۹۷۱
- اقبال کا حسنِ شاعری غلام ربانی عزیز ”شاعر“ بمبئی ، جون
۱۹۷۱
- اقبال کا ذہنی ارتقا ابو ظفر عبدالواحد ”اُردو“ دلی ، اقبال نمبر،
اکتوبر ۱۹۳۸
- اقبال کا ذہنی ارتقا اسلوب احمد انصاری ”جامعہ“ دہلی ، فروری
۱۹۳۱
- اقبال کا ذہنی ارتقا آل احمد سرور ”علی گڑھ میگزین“
علی گڑھ ، اڈیٹر شہریار
”نگار“ لکھنؤ ، جنوری -
فروری ۱۹۷۲
- اقبال کا درِ عمل حکیم محمد قیام الدین ”علی گڑھ“ اکتوبر - نومبر
۱۹۲۳
- اقبال کا رنگِ تغزل نیاز ”نگار“ لکھنؤ ، جنوری -
فروری ۱۹۶۲
- اقبال کا سنِ ولادت عبدالحق ”تحریک“ دہلی ، مارچ
۱۹۷۳
- اقبال کا شاعرانہ فلسفہ ابو ظفر عبدالواحد ”سب رس“ حیدرآباد دکن،
اقبال نمبر ، جون ۱۹۳۸
- اقبال کا شباب حسینی شابد ”سب رس“ حیدرآباد دکن،
ستمبر ۱۹۳۳
- اقبال کا شعر میر محمد علی خان میکش ”ہندوستانی ادب“
حیدرآباد دکن ، جون
۱۹۳۱
- اقبال کا شعری اسلوب منظر عباس نقوی ”اُردو ادب“ علی گڑھ ،
شماره ۱ ، ۱۹۷۲
- اقبال کا فقر محمد سراج ”آج کل“ دہلی ، یکم اگست
۱۹۳۵

- اقبال کا فکری ارتقا
محمد عبدالعلیم خان
”نگار“ رام پور، اپریل
۱۹۶۳
- اقبال کا فلسفہ
شیو مورتی تیواری
”آج کل“ دہلی، اکتوبر
۱۹۵۵
- اقبال کا فلسفہٴ تعلیم
عائشہ بلقیس
”علی گڑھ میگزین“
علی گڑھ، مارچ ۱۹۴۲
- اقبال کا فلسفہٴ تعلیم
عبدالحفیظ علوی
”ہندوستانی ادب“ حیدرآباد
دکن، اپریل ۱۹۴۶
- اقبال کا فلسفہٴ جہاد
ظفر احمد صدیقی
”علی گڑھ میگزین“
علی گڑھ، اقبال نمبر،
اپریل ۱۹۳۸
- اقبال کا فلسفہٴ جہد و عمل
گوپال متل
”ماحول“ نمبر ۲، ۳،
۱۹۵۰
- اقبال کا فلسفہٴ حیات
برکت علی فراق
”جامعہ“ دہلی، مارچ
۱۹۳۷
- اقبال کا فلسفہٴ حیات
قیسی رامپوری
”ادیب“ علی گڑھ، اگست
۱۹۴۲
- اقبال کا فلسفہٴ حیات و ممات
ایچ۔ ایم۔ شیخ
میر ولی الدین
”تہذیب الکلام“ ناگپور
”برہان“ دہلی، اپریل -
مئی ۱۹۴۴
- اقبال کا فلسفہٴ خودی
عبدالسلام ندوی
”معارف“ اعظم گڑھ،
اپریل تا نومبر ۱۹۴۷
- اقبال کا فلسفہٴ خودی
نیاز فتح پوری
”نگار“ لکھنؤ، مئی
۱۹۵۲
- اقبال کا فلسفہٴ خودی
نیاز فتح پوری
”فکر و نظر“ علی گڑھ،
اپریل ۱۹۶۱
- اقبال کا فلسفہٴ خودی
نیاز فتح پوری
”نگار“ لکھنؤ، جنوری -
فروری ۱۹۶۲
- اقبال کا فلسفہٴ خودی
عمر حیات خان غوری
”نوائے سیقہ“ بھوپال،
اپریل ۱۹۶۴

- اقبال کا فلسفہ خودی مناظر عاشق پرگانوی ”فروغ اردو“ لکھنؤ ،
جولائی ۱۹۶۶
- اقبال کا فلسفہ خودی اور سید مجیب الرحمن ”پہاری زبان“ علی گڑھ ،
۱۸ اپریل ۱۹۶۲
- اقبال کا فلسفہ خودی اور فضل حمید ”فکر و نظر“ علی گڑھ ،
دسمبر ۱۹۶۷
- اقبال کا فلسفہ خودی اور مظفر شاہ خان ”برہان“ دہلی ، اکتوبر
۱۹۵۱
- اقبال کے فلسفہ خودی کے چند شمس طہرانی ”تخریک“ دہلی ، اکتوبر
۱۹۷۲
- اقبال کا فلسفہ زندگی اور اوصاف احمد ”ادیب“ علی گڑھ ، نصاب
نمبر ، اگست ۱۹۶۲
- اقبال کا فلسفہ زندگی و عمل عبدالحمید زبیری ”جوہر“ دہلی ، ۱۹۳۸
- اقبال کا فلسفہ عشقی شیخ حسین صابر ”پہایوں“ لاہور ، مارچ
۱۹۳۶
- اقبال کا فلسفہ غم وارث علی شاہ خان ”سوغات“ بنگلور ، جون
۱۹۵۷
- اقبال کا فلسفہ موت سید نعیم الدین ”ادیب“ دہلی ، فروری
۱۹۴۴
- اقبال کا فن عبدالمعنی } ”نقوش“ ، مارچ ۱۹۶۳
”صدف“ ، گیا ، جولائی ۱۹۶۳
- اقبال کا فوق البشر مرزا صفدر علی ”معارف“ اعظم گڑھ ،
اکتوبر ۱۹۵۷
- اقبال کا مقام سید عابد حسین ”جامعہ“ دہلی ، اپریل
۱۹۲۷
- اقبال کامل کا وجودی انسان شباب جعفری ”شاعر“ بمبئی ، مئی -
جون ۱۹۷۴
- اقبال کا نظریہ ارتقا راجندر ناتھ شیدا ”نگار“ لکھنؤ ، اپریل
۱۹۵۰

اقبال کا نظریہ، خودی	سید ذوالفقار علی رضوی ندیم	”اُردو“، دہلی، اکتوبر ۱۹۴۰
اقبال کا نظریہ، خودی و بے خودی	فہمیدہ کبیر	”برہان“، دہلی، اکتوبر ۱۹۶۸
اقبال کا نظریہ، تعلیم	طلحہ، رضوی برق	”شاعر“، بمبئی، اگست ۱۹۵۹
اقبال کا نظریہ، زندگی	آغا کامل رزمی	”نیادور“، لکھنؤ، دسمبر ۱۹۷۳
اقبال کا نظریہ، شاعری	نورالحسن ہاشمی	”فروغ اُردو“، لکھنؤ، ستمبر ۱۹۵۴
اقبال کا نظریہ، شاعری	خواجہ احمد فاروقی	”برہان“، دہلی، مارچ ۱۹۵۰
اقبال کا نظریہ، شاعری	محمد بدیع الزماں	”شاعر“، بمبئی، اپریل ۱۹۶۹
اقبال کا نظریہ، شعر	شوکت سبزواری	”آج کل“، دہلی، دسمبر ۱۹۵۴
اقبال کا نظریہ، شعر	شوکت تھانوی	”آج کل“، دہلی، جنوری ۱۹۵۵
اقبال کا نظریہ، شعر و ادب	طیب عثمانی ندوی	”دانش“، رام پور، دسمبر ۱۹۵۸
اقبال کا نظریہ، شعر و شاعری	سلمیٰ بیگم	”آج کل“، دہلی، یکم جون ۱۹۴۳
اقبال کا نظریہ، عورت کے متعلق	ریاض فاطمہ	”علی گڑھ میگزین“، علی گڑھ، مارچ ۱۹۴۲
اقبال کا نظریہ، فن	رفیع اللہ عنایتی	”شاہراہ“، دہلی، جون ۱۹۵۵
اقبال کا نظریہ، فن	نظام الدین روحی	”شاعر“، بمبئی، خاص نمبر ۱۹۵۸
اقبال کا نظریہ، فن	کلیم الدین احمد	”مہر نیم روز“، کراچی، اپریل ۱۹۵۹

ہندوستان میں اقبالیات

۴۷

- اقبال کا نظریہ، فن طاہر فاروقی ”ہندوستانی ادب“
حیدرآباد دکن، جنوری - مارچ ۱۹۶۶
- اقبال کا نظریہ، فن وقار عظیم ”صبح نو“، پٹنہ، سی
۱۹۷۳
- اقبال کا نوجوان نورالحسن ہاشمی ”جامعہ“، دہلی، اپریل -
سی ۱۹۳۹
- اقبال کا نوجوان کو پیغام کلراج پرشاد ”سب رس“، حیدرآباد دکن،
جون ۱۹۳۸
- اقبال کن کن لوگوں سے متاثر تہذیب الحسن ”صبح نو“، پٹنہ یونیورسٹی،
مارچ - اپریل ۱۹۵۴
- اقبال کی اردو شاعری پر نظر سید محمد حسین ”جوہر“، دہلی، اقبال نمبر،
۱۹۳۸
- اقبال کی اردو غزلیں نجم الدین نقوی ”نیا دور“، لکھنؤ، دسمبر
۱۹۷۳
- اقبال کی السہیات کا مجمل خاکہ عبدالسلام خان ”پیغام حق“، لاہور،
جولائی ۱۹۴۱
- اقبال کی انسان دوستی خواجہ غلام السیدین ”جامعہ“، دہلی، اپریل
۱۹۶۱
- اقبال کی ایک پرانی غزل محمد بشیر الحق ”آج کل“، دہلی، یکم سی
۱۹۴۵
- اقبال کی ایک غزل نادم سیتاپوری ”بہاری زبان“، علی گڑھ،
یکم نومبر ۱۹۶۶
- اقبال کی ایک نظم محمد افضل ملک ”بہاری زبان“، علی گڑھ،
۱۵ جنوری ۱۹۷۵
- اقبال کی ایک نظم ”ماہ نو“ عبدالقوی دستوی ”صبح ادب“، لکھنؤ،
نومبر، دسمبر ۱۹۷۵
- اقبال کی ایک نظم ”ماہ نو“ عبدالقوی دستوی ”بہاری زبان“، علی گڑھ،
یکم ستمبر ۱۹۵۸

- اقبال کی ایک نظم پر بحث
عابد رضا بیدار ”جامعہ“ دہلی، اپریل
۱۹۶۲
- اقبال کی بلند نظری
جیوندر سنگھ ”آواز“ دہلی، ۱ تا ۱۵
جنوری ۱۹۷۶
- اقبال کی تعلیم
مید ظفرالحسن ”علی گڑھ میگزین“
علی گڑھ، اقبال نمبر، اپریل
۱۹۳۸
- اقبال کی تعلیم
محمد عرفان ندوی ”جوہر“ دہلی، اقبال نمبر،
۱۹۳۸
- اقبال کی تعلیمات پر ایک نظر
شاہ معین الدین احمد ”معارف“ اعظم گڑھ،
اکتوبر - نومبر - دسمبر
۱۹۷۱، جنوری ۱۹۷۲
- اقبال کی تین نظمیں
عبدالقوی دستوی ”مہر نیمروز“ کراچی،
مئی - اگست ۱۹۵۸
- اقبال کی چند سطرین
نادم سیناپوری ”پہاری زبان“ علی گڑھ،
۲۲ اگست ۱۹۶۳
- اقبال کی چند غزلیں
عبدالقوی دستوی ”پہاری زبان“ علی گڑھ،
۲۲ اپریل ۱۹۵۹
- اقبال کی حسن کاری
محمد اکبر ”سب رس“ حیدرآباد دکن،
جون ۱۹۳۸
- اقبال کی حیاتِ معاشقہ
محمد عظیم فیروز آبادی ”نگار“ لکھنؤ، جنوری -
فروری ۱۹۶۲
- اقبال کی دو پرانی غزلیں
بشیرالحق دستوی ”آج کل“ دہلی،
۱۵ جولائی ۱۹۳۳
- اقبال کی دو غزلیں
عبدالقوی دستوی ”پہاری زبان“ علی گڑھ،
۱۵ جولائی ۱۹۵۹
- اقبال کی ریاست
عبدالسلام خان ”معارف“ اعظم گڑھ،
اکتوبر، نومبر ۱۹۵۳
- اقبال کی زندگی کا خاکہ
نیاز ”نگار“ لکھنؤ، جنوری -
فروری ۱۹۶۲

- اقبال کی سیرت کے چند پہلو خلیفہ عبدالحکیم "تھریک" دہلی ، مئی
۱۹۵۶
- اقبال کی شاعری جگن ناتھ آزاد "نگار" لکھنؤ، جنوری۔
فروری ۱۹۶۲
- اقبال کی شاعری محسن انصاری "ادیب" علی گڑھ ،
جنوری ۱۹۶۲
- اقبال کی شاعری جگن ناتھ آزاد "شب خون" الہ آباد ،
مارچ ۱۹۷۰
- اقبال کی شاعری اور انقلاب روس احتشام حسین "ثقافت" لاہور، اگست
۱۹۶۵
- اقبال کی شاعری اور شخصیت محمد عزیز "ادیب" علی گڑھ ،
دسمبر ۱۹۵۹
- اقبال کی شاعری پر ایک نظر ایک طالب علم "فروغ اُردو" لکھنؤ ،
اپریل ۱۹۶۰
- اقبال کی شاعری پر دیو جانس عبدالحالک آروی "ندیم" گیا ، بہار نمبر،
۱۹۴۰
- اقبال کی شاعری پر کچھ خیالات انعام الرحمٰن خان "زندگی" رام پور ، جون
۱۹۶۴
- اقبال کی شاعری، عملی نقطہ نظر احتشام حسین "نگار" لکھنؤ، اقبال نمبر،
جنوری ۱۹۶۲
- اقبال کی شاعری کا آخری دور عبدالقادر سروری "سب رس" حیدرآباد دکن،
جون ۱۹۳۸
- اقبال کی شاعری کا اہم پہلو سراج الدین علی خاں "سب رس" حیدرآباد دکن،
جولائی ۱۹۴۳
- اقبال کی شاعری کا مرکزی خیال تنویر علوی "ادیب" علی گڑھ ،
نصاب نمبر ، اگست
۱۹۶۲
- اقبال کی شاعری کے بعض عملی احتشام حسین "نگار" لکھنؤ ، جولائی
۱۹۵۲

- اقبال کی شاعری کے تین دور
مبشر علی صدیقی
”ڈیرنگ خیال“ لاہور،
۱۹۴۲
- اقبال کی شاعری میں انسان کا
تصوّر اور اس کا مقام
نظیر صدیقی
”بہاری زبان“ دہلی، ۱۵
جنوری ۱۹۷۵
- اقبال کی شاعری میں سیاست
ظرافت کی لہریں
وزیر آغا
”تحریک“ دہلی، اقبال
نمبر، جون ۱۹۶۷
- اقبال کی شاعری میں گرونانک
کا مقام
حفیظ ملک
”اسلام اور عصر جدید“
دہلی، اکتوبر ۱۹۶۹
- اقبال کی شخصیت اور اس کا
پیغام
قاضی عبدالحمید
”اُردو“ دہلی، اقبال نمبر،
اکتوبر ۱۹۳۸
- اقبال کی عصری معنویت
انور صدیقی
”جامعہ“ دہلی، اگست
۱۹۷۳
- اقبال کی غزلیں
احتشام اختر
”سب رس“ حیدرآباد دکن،
مئی ۱۹۷۲
- اقبال کی فارسی شاعری
عبدالمنغی
”اُردو ادب“ علی گڑھ،
شمارہ ۳، ۱۹۶۳
- اقبال کی فارسی شاعری
جگن ناتھ آزاد
”شیرازہ“ سرینگر، شمارہ
۳، جلد ۱۰
- اقبال کی فارسی شاعری کا ترجمہ
سردار جعفری
”صبح ادب“ لکھنؤ،
جنوری ۱۹۷۵
- اقبال کی کہانی پر تبصرہ سے
متاثر ہو کر
ظہیر الدین جامعی
”برہان“ دہلی، مئی
۱۹۵۳
- اقبال کی گھریلو زندگی
محمد الیاس مسعود
”نگار“ لکھنؤ، جون
۱۹۶۲
- اقبال کی مسجد قرطبہ
محسن انصاری
”دانش“، رام پور، جون
۱۹۶۰
- اقبال کی مسجد قرطبہ
ناہید اقبال
”شاعر“ بمبئی، مارچ -
اپریل ۱۹۶۱

اقبال کی مسجد قرطبہ	عمیق حنفی	”گفتگو“ بمبئی ، مارچ - جون ۱۹۷۵
اقبال کی معاشرتی فکر	اولاد احمد صدیقی	”آج کل“ دہلی ، جون ۱۹۷۳
اقبال کی منظر نگاری	—	”ادیب“ علی گڑھ ، نصاب نمبر ، ۱۹۶۲
اقبال کی منظر نگاری	ملک اسماعیل حسین خاں	”شاعر“ بمبئی ، شاہہ ۵۰۳ ، ۱۹۶۵
اقبال کی نسبت میرے ذاتی تاثرات	جلال الدین اشک	”سب رس“ حیدرآباد دکن ، اقبال نمبر ، جون ۱۹۳۸
اقبال کی نظر میں عقل و عشق	زیڈ - اے - حسین	”ہمایوں“ لاہور ، دسمبر ۱۹۴۵
اقبال کی نعتیہ شاعری	وحید اللہ	”سب رس“ حیدرآباد دکن ، جون ۱۹۳۸
اقبال کی نعتیہ شاعری	وحید اللہ	”سب رس“ حیدرآباد دکن ، دسمبر ۱۹۴۹
اقبال کی نئی شاعری	آفتاب احمد صدیقی	”علی گڑھ میگزین“ علی گڑھ نمبر ، اپریل ۱۹۳۸
اقبال کی نیچرل شاعری	شیخ عبدالرحمن طارق	”ادب لطیف“ لاہور ، اپریل ۱۹۳۷
اقبال کی وطن پرستی	گرو چرن داس سکسپینہ	”سب رس“ حیدرآباد دکن ، جون ۱۹۳۸
اقبال کی ہمد گیری	جمہاں بانو نقوی	”آج کل“ دہلی ، ۱۵ مارچ ۱۹۴۷
اقبال کی ہندی مہا پرشوں سے عقیدتمندی	شیخ حبیب اللہ	”فروغ اردو“ لکھنؤ ، جولائی ، اگست ، ستمبر ۱۹۷۲
اقبال کی یاد	اداریہ	”بہاری زبان“ علی گڑھ ، ۲۲ اپریل ۱۹۶۶

- اقبال کی یاد میں ادارہ ”پہاری زبان“ علی گڑھ ، ۲۲ اپریل ۱۹۶۸
- اقبال کی یاد میں ادارہ ”پہاری زبان“ علی گڑھ ، ۲۲ اپریل ۱۹۶۹
- اقبال کی آخری دو سال ہمد عتیقی صدیقی ”اُردو ادب“ علی گڑھ ، شماره ۱ ، ۱۹۶۲
- اقبال کے اخلاقی تصورات عبدالسلام خاں ”معارف“ اعظم گڑھ ، جنوری ۱۹۴۹
- اقبال کے اشعار اور ان کا غلط استعمال شاید حسن صمد ”دیوار“ برنپور ، سارج ۱۹۷۱
- اقبال کے ایک شعر کی تفسیر رشید میرٹھی ”ایشیا“ بمبئی ، ۲۸ اپریل ۱۹۶۰
- اقبال کے بعد عالم اسلام کا تنہا مفکر ویلفرڈ کمیٹویل اسمتھ۔ ترجمہ عابد رضا ییندار ”تحریر“ دہلی ، سیدین نمبر ، جولائی ۱۹۷۳
- اقبال کے کلام کا متن اور شرح سید سلیمان ندوی ”جوہر“ دہلی ، اقبال نمبر ، ۱۹۴۷
- اقبال کے پیغام کی عالمگیری خواجہ غلام السیدین ”آج کل“ دہلی ، دسمبر ۱۹۵۶
- اقبال کے تصورِ خودی کے ماخذ بشیر مخفی القادری ”معارف“ اعظم گڑھ ، ستمبر ۱۹۴۵
- اقبال کے تصورِ شیطان کے ماخذ جاوید اقبال ”تحریر“ دہلی ، اقبال نمبر ، جون ۱۹۶۷
- اقبال کے کلام میں تضاد بشیر مخفی القادری ”آج کل“ دہلی ، یکم و پندرہ اگست ۱۹۴۶
- اقبال کے چار غیر مطبوعہ محمود الہی ”نگار“ رامپور ، اپریل ۱۹۶۳
- اقبال کے چند جواہر ریزے خواجہ عبدالحمید ”معارف“ اعظم گڑھ ، اگست ۱۹۳۸

”سب رس“ حیدرآباد دکن، جون ۱۹۳۸	محمد معین الدین	اقبال کے چند منظوم مکالمے اور کہانیاں
”اُردو“، دہلی، جنوری ۱۹۶۳	آل احمد سرور	اقبال کے خطوط
”بہاری زبان“، دہلی، پندرہ جنوری ۱۹۷۵	رفیع الدین ہاشمی	اقبال کے خطوط
”نگار“، لکھنؤ، جولائی ۱۹۵۰	—	اقبال کے خطوط عطیہ فیضی کے نام
”آج کل“، دہلی، مارچ ۱۹۵۰	راجندر ناتھ شیدا	اقبال کی ذہنی اُلجھن اور اس کے عناصر ترکیبی
”نگار“، لکھنؤ، جنوری - فروری ۱۹۶۲	نیاز	اقبال کے سیاسی رجحانات
”زمانہ“، کانپور، نومبر ۱۹۴۳	اختر علی تلہری	اقبال کے شعر و فلسفہ کا پیام
”زمانہ“، کانپور، اگست ۱۹۴۵	محمد شمس الدین فاروق	اقبال کے شعر و فلسفہ کا پیام
”ادیب“، علی گڑھ، ستمبر ۱۹۵۸	حافظ عبدالعلیم خان	اقبال کے شاعرانہ تصوّرات
”فکر و نظر“، علی گڑھ، مئی ۱۹۶۳	فضل الرحمن	اقبال کے فلسفہ خیر و شر پر ایک لمحہ فکر
”بہاری زبان“، ۱۵ جون ۱۹۷۵	بشیر احمد ڈار	اقبال کے فلسفہ میں تضاد و تفاوت
”برہان“، دہلی، دسمبر ۱۹۶۰	عابد رضا بیدار	اقبال کے کچھ غیر مرتب نوادر
”شاعر“، بمبئی، مئی - جون ۱۹۶۹	محمد بدیع الزماں	اقبال کے کلام میں الفاظ کی طلسم آفرینی
”سب رس“ حیدرآباد دکن، جون ۱۹۳۸	لطیف النساء بیگم	اقبال کے کلام میں رجائیت کا عنصر
”علی گڑھ میگزین“، علی گڑھ، اقبال نمبر، اپریل ۱۹۳۸	ضیا احمد بدایونی	اقبال کے کلام میں عشق کا تخیل

- اقبال کے کلام میں متصوفانہ لب و لہجہ
اقبال کے کلام میں ہندوستانییت
اقبال کے محبوب فارسی شاعر
اقبال کے نظریہ خودی کا ارتقا
اقبال کے نظریہ خودی کا صحیح مفہوم
اقبال کے نظریہ فن کا مارکسی نظام
اقبال کے یہاں ڈرامائی عنصر
اقبال کے یہاں ڈرامائی عنصر
اقبال مرحوم
اقبال میری نظر میں
اقبال میں تضاد ذہنی
اقبال نامہ
اقبال نمائش
اقبال نے بچوں کے لیے کیا لکھا
- جگن ناتھ آزاد
سلیمان اطہر جاوید
سید عبداللہ
جعفر علی خان اثر
حکیم احمد شجاع
رفیع اللہ عنایتی
صبیح احمد کمالی
صبیح احمد کمالی
ابوالحسن جوہر
لطیف حسین ادیب
محمد دین تاثیر
صلاح الدین احمد
جگن ناتھ آزاد
ح - انصاری
- ”شاہراہ“ دہلی ، اپریل ۱۹۵۹
”سب رس“ حیدرآباد دکن، اپریل ۱۹۷۴
”اردو“ دلی ، جولائی ۱۹۶۳
”آج کل“ دہلی ، ۱۵ ستمبر ۱۹۴۵
روز نامہ ”رہنائے دکن“ اقبال نمبر ، ۴ جون ۱۹۷۳
”شاہراہ“ دہلی ، جون ۱۹۵۵
”نگار“ لکھنؤ ، مئی ۱۹۵۳
”نگار“ لکھنؤ، جنوری، فروری ۱۹۶۲
”جلوۂ سخن“ مدراس ، اپریل ۱۹۳۸
”مصنف“ علی گڑھ ، اپریل - دسمبر ۱۹۴۷
”آج کل“ دہلی ، یکم اپریل ۱۹۴۶
”ادبی دنیا“ لاہور ، نومبر ۱۹۴۴
”صبح ادب“ لکھنؤ ، جون - جولائی ۱۹۷۵
”سب رس“ حیدرآباد دکن، جون ۱۹۳۸

- اقبال نے بچوں کی کیا خدمت کی
عبدالسلام اقبال
”سب رس“ حیدرآباد دکن،
جون ۱۹۳۸
- اقبال و نبطشے
عشرت حسن انور
”معارف“ اعظم گڑھ،
جون ۱۹۵۱
- اقبال اور رومی کا دین و عمرانی
نذیر احمد کاشمیری
”برہان“ دہلی، دسمبر
۱۹۶۰
- اقبال و غالب کا تقابلی مطالعہ
فرمان فتح پوری
”نگار“ لکھنؤ، جنوری -
فروری ۱۹۶۲
- اقبال، یورپ اور قوم پرستی
رشید طارق
”کاروان“ لاہور، سالنامہ،
۱۹۲۳
- اقبالیات
عبدالقوی دستوی
”جامعہ“ دہلی، جولائی
۱۹۶۶
- اقبالیات، تین نئی کتابیں
محمد یوسف الدین
”تحریر“ دہلی، اقبال نمبر،
جون ۱۹۶۷
- اکبر و اقبال
عبدالقادر سروری
”علی گڑھ میگزین“
علی گڑھ، اکبر نمبر،
نمبر ۳، ۱۹۵۰
- اکبر و اقبال
محمد جعفر شاہ پھلواری
”سب رس“ حیدرآباد دکن،
مارچ ۱۹۷۵
- اکبر، اقبال اور سرسید پر ایک
صوفی نظیر احمد
نظر
ایک مردِ قلندر نے کیا
رازِ خودی فاش
آل انڈیا اقبال سنٹینری کمیٹی
کا قیام
انتقال کی خبر اور تفصیلات
سید خلیل اللہ
حسینی
آل احمد سرور
اداریہ
- اقبال اور سرسید پر ایک
صوفی نظیر احمد
نظر
ایک مردِ قلندر نے کیا
رازِ خودی فاش
آل انڈیا اقبال سنٹینری کمیٹی
کا قیام
انتقال کی خبر اور تفصیلات
سید خلیل اللہ
حسینی
آل احمد سرور
اداریہ
- انسان دوست اقبال
محمود علی
- انسان فکرِ اقبال کے آئینہ میں
عبدالحق
- اقبال نمبر، جون ۱۹۳۸
”سب رس“ حیدرآباد دکن،
اقبال نمبر، جون ۱۹۳۸
”پہاری زبان“ علی گڑھ،
۲۲ مارچ ۱۹۷۶

<p>”علی گڑھ میگزین“ علی گڑھ ، اقبال نمبر ، اپریل ۱۹۳۸</p>	<p>تجمل حسین</p>	<p>انسانیت کے مدارجِ عالیہ اور اس کے نمونے — ڈاکٹر سر محمد اقبال کی نظر میں</p>
<p>”الحسنات“ رام پور ، نومبر ۱۹۷۴</p>	<p>سید مستفیض الحسن</p>	<p>آوازِ غیب (تشریح)</p>
<p>”الحسنات“ رام پور ، اکتوبر ۱۹۷۳</p>	<p>سید مستفیض الحسن</p>	<p>اور آخر کیا ہے</p>
<p>”سپرس“ حیدرآباد دکن، جنوری ۱۹۷۴</p>	<p>سید حامد حسین</p>	<p>ای۔ ایم۔ فاسٹر اور ڈاکٹر اقبال</p>
<p>”صبح نو“ پٹنہ ، مئی ۱۹۶۹</p>	<p>آل احمد سرور</p>	<p>ایک آفاقی شاعر (اقبال)</p>
<p>”صبا“ حیدرآباد ، مارچ ۱۹۶۱</p>	<p>عابد رضا بیدار</p>	<p>ایک جوئے کہستان کی موج</p>
<p>”تحریک“ دہلی، اقبال نمبر، جون ۱۹۶۷</p>	<p>عبداللطیف</p>	<p>ایک گنج گرامیہ کی تلاش</p>
<p>”الحسنات“ رام پور ، مارچ ۱۹۷۵</p>	<p>سید مستفیض الحسن</p>	<p>ایک نوجوان کے نام (تشریح کلامِ اقبال)</p>
<p>”شاعر“ بمبئی ، جولائی ۱۹۵۱</p>	<p>محمد عبدالقادر مردادی البھاری</p>	<p>بات پہ بات</p>
<p>”الحسنات“ رام پور ، فروری ۱۹۷۵</p>	<p>سید مستفیض الحسن</p>	<p>بڑے معرکے زندہ قوموں نے مارے (تشریح)</p>
<p>”برہان“ دہلی ، اپریل ۱۹۷۳</p>	<p>قطب الدین بختیار</p>	<p>بزمِ اقبال</p>
<p>”جوہر“ دہلی ، اقبال نمبر، ۱۹۳۸</p>	<p>محمد عاقل</p>	<p>بلبلِ تنہا</p>
<p>”تحریک“ دہلی ، جون ۱۹۴۷</p>	<p>گوپال متل</p>	<p>بہ یادِ اقبال</p>
<p>”بہار کی خبریں“ پٹنہ ، یکم جون ۱۹۷۴</p>	<p>—</p>	<p>پاکستان میں علامہ اقبال پر تعمیری کام نہیں کیا گیا</p>

”جوہر“ دہلی، اقبال نمبر، ۱۹۳۸	سید نواب علی	پس چہ باید کرد
”سپہیل“ علی گڑھ ، جنوری - اپریل ۱۹۲۶	رشید احمد صدیقی	پیامِ اقبال
”طلوع اسلام“، دہلی ، مئی ۱۹۳۹	—	پیامِ اقبال
”فروغ اُردو“ لکھنؤ ، اپریل ۱۹۶۳	ام - شکیل احمد صدیقی	پیامِ اقبال
”علی گڑھ میگزین“ علی گڑھ ، اقبال نمبر ، اپریل ۱۹۳۸	یوسف رضا بدایونی	پیامِ حق
”معارف“ اعظم گڑھ ، مئی ۱۹۲۳	سید سلیمان ندوی	پیامِ مشرق
”جامعہ“، دہلی ، ستمبر ۱۹۲۳	—	پیامِ مشرق
”صبا“ حیدر آباد دکن ، فروری ۱۹۶۲	رضیہ اکبر	پیامِ مشرق
”فروغ اُردو“ لکھنؤ ، اکتوبر ، نومبر - دسمبر ۱۹۵۸	شکیلاہ غالب ملیح آبادی	پیغام گو شعراء
”مجموعہ عثمانیہ“ حیدر آباد دکن ، جلد ۲ ، شماره ۳ - ۴ ، دسمبر ۱۹۲۸	ترجمہ، محمد حبیب اللہ رشدی	تبصرہ پیامِ مشرق مصنفہ ڈاکٹر سر محمد اقبال از ریٹائلڈ ٹکسن
”تحریک“، دہلی ، جون ۱۹۶۷	ایچ - ایم - ضیاء الدین شمسی طہرانی	تسامحاتِ اقبال
”نگار“ لکھنؤ ، جنوری ، فروری ۱۹۶۲	کریم اللہ پالوی	تصوّراتِ اقبال کا سرسری جائزہ
”نگار“ لکھنؤ ، جون ۱۹۵۹	ضیاء الرحمن	تصوّف اور اقبال
”رہنمائے دکن“ حیدرآباد دکن ، ۱۱ جون ۱۹۷۳	پروین رخسانہ فاروقی	تعلیمی فلسفہ اور اقبال

دسمبر ، دہلی ، ”برہان“	اکبر حسین قریشی	تلمیحات اقبال کا ایک جائزہ
۱۹۶۱		
دسمبر ، دہلی ، ”برہان“	جگن ناتھ آزاد	تلوک چند محروم پر اقبال کا
۱۹۶۰		مضمون ”تلوک چند محروم“
”بہاری زبان“ علی گڑھ ،	ادارہ	”ماشائے اہل ہنر
۱۵ نومبر ۱۹۶۲		
”علی گڑھ سیگزین“	محمد ابواللیث صدیقی	تمہید
علی گڑھ ، اقبال نمبر ،		
اپریل ۱۹۳۸		
”الحسنات“ رام پور ،	سید مستقیض الحسن	تو اے اسیر مکان لا مکان سے
جون ۱۹۷۳		دور نہیں
”اشارہ“	فیض زبیری	توحید ، قرآن اور اقبال
”شب خون“ انہ آباد ،	جگن ناتھ آزاد	جاوید نامہ
اکتوبر - نومبر - دسمبر		
۱۹۷۵		
”علی گڑھ میگزین“	صبیح احمد کمالی	جاوید نامہ اور اس کے پیشرو
علی گڑھ ، ۱۹۳۶	جگن ناتھ آزاد	جاوید نامہ کے کردار
”معارف“ اعظم گڑھ ،		
دسمبر ۱۹۷۵		
”آج کل“ دہلی ، مارچ	جگن ناتھ آزاد	جاوید نامہ - ایک نظر
۱۹۷۵		
”سب رس“ حیدرآباد دکن،	مس شاہدہ حئی	جبریل اور ابلیس ، ایک مطالعہ
اپریل ۱۹۷۳	چیچوی	
”سہیل“ علی گڑھ ، جنوری	آل احمد سرور	جبریل - مشرق
۱۹۳۶		
”طلوع اسلام“ دہلی ،	یوسف حسین خان	جدید مملکت پر اقبال کی تنقید
مارچ ۱۹۳۱		
”طلوع اسلام“ کراچی ،		
مئی ۱۹۳۹		
”معارف“ اعظم گڑھ ،	سید سلیمان ندوی	جرمن کا رسالہ اسلامیکا اور اقبال
دسمبر ۱۹۲۵		

- جگن ناتھ آزاد اور علامہ اقبال شیخ حبیب اللہ "صبحِ امید" بمبئی ، اگست ۱۹۷۴
- جوابِ شکوہ اقبال (منظوم) سید محمد فضل رب گجرات ، مارچ ۱۹۱۳ ، "صوفی" پنڈی بہاء الدین ،
- جوابِ شکوہ (منظوم) صاحبزادہ مصطفیٰ خان گجرات ، مارچ ۱۹۱۳ ، "صوفی" پنڈی بہاء الدین ،
- جوئے کہستان کی موج رواں عابد رضا بیدار "بربان" دہلی ، دسمبر ۱۹۶۰
- حب الوطنی اور اتحاد ، اقبال کی صالحہ عابد حسین "نیا دور" لکھنؤ ، دسمبر ۱۹۶۳
- حدیثِ خلوتیاں جذبہ رمز و سید احمد شمیم "بہار کی خبریں" ، پٹنہ ، ۱۶ جون ۱۹۷۴
- حدیثِ عالم ، اقبال کی نظر میں نعمت اللہ خان "اردو ادب" علی گڑھ ، شماره ۳ ، ۱۹۶۷
- حذف و اصلاح ، اقبال کے کلام عبد القوی دسنوی "کاروان ادب" بمبئی ، ۱۹۵۸-۱۹۵۹
- حرفِ "منا" نذیر محمد خاں "مبیا" حیدر آباد دکن ، جنوری - مارچ ۱۹۶۷
- حضرت اقبال کا ایک غیر مطبوعہ محمد عمر (نور الہی) "آج کل" دہلی ، یکم اکتوبر ۱۹۴۵
- حضرت شیخ الاسلام اور ڈاکٹر حکیم فضل الرحمن سواتی "غزل" بنگلور ، مارچ ۱۹۵۸
- حضرت علامہ انور شاہ اور ڈاکٹر اقبال محمد انوری لائل پوری "دارالعلوم" دیوبند ، جنوری ۱۹۵۲
- حفیظ اور اختر شیرانی کی شاعری - اقبال کے مطالعہ کے روشنی میں محمود ہاشمی "آج کل" دہلی ، ۱۵ جنوری - یکم فروری ۱۹۴۴
- حیاتِ اقبال شیخ رحیم الدین "سب رس" حیدرآباد دکن ، جون ۱۹۳۸

اقبال نمبر ، دہلی ، اقبال نمبر ،	ابوالاعلیٰ مودودی	حیثیتِ اقبال کا سبق
۱۹۳۸		
حیدر آباد میں یومِ اقبال (تمہید)	حمید الدین شاہد	
”سب رس“ حیدر آباد		
دکن ،		
اقبال نمبر ، جون ۱۹۳۸		
”جوہر“ دہلی ، اقبال نمبر ،	محمد اسماعیل	خضیر راہ
۱۹۳۸		
”نگار“ رام پور ، اپریل	رشید احمد صدیقی	خطبہٴ صدارت یومِ اقبال
۱۹۶۳		
”عالمگیر“ لاہور ، ستمبر	مرزا محمد بشیر	خطوطِ اقبال
۱۹۴۱		
”جوہر“ دہلی ، اقبال نمبر ،	سعید احمد بریلوی	خلد آشیان بھوپالی
۱۹۳۸		
”جوہر“ دہلی ، اقبال نمبر ،	بشیر احمد انصاری	خودی اور اقبال
۱۹۳۸		
”نخریک“ دہلی ، جون	غلام عمر خان	خودی اور معاشرہ—اقبال کا
۱۹۶۷		نقطہٴ نظر
”جوہر“ دہلی ، اقبال نمبر ،	محمد مجیب	ڈاکٹر اقبال
۱۹۳۸		
”زمانہ“ کانپور ، جولائی	باسدیو سنگھ	ڈاکٹر اقبال
تا دسمبر ۱۹۳۹		
”نقاد“ آگرہ سٹی ، ۱۹۱۹	شیخ عبداللطیف	ڈاکٹر اقبال اور رموزِ بے خودی
	نپش	
”معارف“ اعظم گڑھ ،	محمد اسلم سلیم	ڈاکٹر اقبال اور روح و جسم
جون ۱۹۴۷		کا اتحاد
حیدر آباد	سید سخی احمد ہاشمی	ڈاکٹر اقبال اور سلیمان ندوی
دکن ، ستمبر ۱۹۶۷		
”علی گڑھ میگزین“	تاج بیگم	ڈاکٹر اقبال ، قومی مصلح کی
علی گڑھ ، اقبال نمبر ،		حیثیت میں
اپریل ۱۹۳۸		

- ڈاکٹر اقبال کا انسان کامل تشنہ عمری "جہاں" مالیکاؤں ، نومبر ۱۹۶۱
- ڈاکٹر اقبال کے چند اساسی پہلو عبدالحق "نوائے ادب" بمبئی ، ۱۵ جنوری ۱۹۴۷
- ڈاکٹر اقبال کی آرزو محمود زمان خاں "معارف" اعظم گڑھ ، مئی ۱۹۲۸
- ڈاکٹر اقبال کی اسرار خودی کا سید سلیمان ندوی "معارف" اعظم گڑھ ، مارچ ۱۹۲۱
- ڈاکٹر اقبال کی ریڈرین نادم سینٹاپوری "بہاری زبان" علی گڑھ ، مارچ ۱۹۶۵
- ڈاکٹر اقبال مرحوم محمد مجیب "جامعہ" دہلی ، جون ۱۹۳۸
- ڈاکٹر محمد اقبال کی تنقیدات و حکیم فضل الرحمن سواتی "برہان" دہلی ، اگست ۱۹۶۴
- ذوق اور اقبال اتصار اللہ نظر "نیا دور" لکھنؤ ، جولائی ۱۹۶۳
- ذکرہ اقبال نیاز فتح پوری "نگار" لکھنؤ ، سالنامہ ، جنوری ۱۹۶۰
- رباعی اور اقبال مجنوں گورکھپوری محمود الہی زخمی "بہاری زبان" علی گڑھ ، ۲۲ مارچ ، ۲۲ اپریل یکم مئی ، ۸ جون ، ۸ جولائی ۱۹۶۰
- رموز بے خودی سید سلیمان ندوی "معارف" اعظم گڑھ ، اپریل ۱۹۱۸
- روح اقبال دیکھ صاحبزادہ بشیر مخفی القادری "شاعر" آگرہ ، جولائی ۱۹۴۷
- رومی ، نطشے اور اقبال خلیفہ عبدالحکیم "آردو" دہلی ، اقبال نمبر ، اکتوبر ۱۹۳۸
- زمانہ حاضر کا انسان اور اقبال میر ولی الدین "معارف" اعظم گڑھ ، جون ۱۹۴۵

”سب رس“، حیدرآباد دکن، جون ۱۹۳۸	معین بیگ	زندہ جاوید
”عالمگیر“، لاہور، اگست ۱۹۴۱	غلام دستگیر نامی	زیارتِ مدینہ اور اقبال
”جوہر“، دہلی، اقبال نمبر، ۱۹۳۸	مسعود حسین	ساقی نامہ
”معارف“، اعظم گڑھ، مئی ۱۹۶۵	عبدالرزاق قریشی	ساقی نامہ
”صدق جدید“، لکھنؤ، ۲۰ مارچ، ۱۹۷۰	رفیع الدین	سائنس کی بے خدائیت اور اقبال کا جہاد
”پہایوں“، لاہور، اگست ۱۹۳۸	حامد علی خاں	سر اقبال دے نال میل
”یادگار“، لاہور، اگست ۱۹۳۳	ظہیر الدین احمد قریشی	سر شیخ محمد اقبال اور ان کی شاعری
”اُردو“، دہلی، اقبال نمبر، اکتوبر ۱۹۳۸	سر ای۔ ڈینسن راس	سر محمد اقبال (انگریزی)
”سب رس“، حیدرآباد دکن، جون ۱۹۳۸	ابوالحسن	سر محمد اقبال
”الحسنات“، رام پور، اپریل ۱۹۷۳	سید مستفیض الحسن	شاعر (تشریح)
”اُردو“، دہلی، اکتوبر ۱۹۴۲	شیخ عبداللطیف صدیقی	شاعر، اقبال کی نظر میں
”سب رس“، حیدرآباد دکن، جون ۱۹۳۸	سہندر راج سکسینہ	شاعر۔ حکمت شناس
”سب رس“، حیدرآباد دکن، جون ۱۹۴۴	جی۔ اے۔ پرویز	شاعر۔ مشرق
”رگ سنگ“، کانپور، جولائی ۱۹۷۵	عزیز الحسن خوشتنہ اعظمی	شاعر۔ مشرق
”جامعہ“، دہلی، اگست ۱۹۳۶	محمد یحییٰ	شاعر۔ مشرق اور فلسفہ حیاتِ ملی

- شاعر۔ مشرق اور نظریہ وطنیت حمید اختر آفندی
 شاعر۔ مشرق علامہ اقبال ثریا محمود ندرت
 شاعر۔ مشرق علامہ اقبال اور عبدالقوی دسنوی
 ان کا سن ولادت
 شاعر۔ مشرق کی نظر میں عبدالمحی رضا
 نوجوان دسنوی
 شذرات اڈیٹر
 شذرات (علامہ اقبال کی وفات پر) اڈیٹر
 شرح۔ ہال۔ جبریل عبدالستار عرشی
 شرح۔ جاوید نامہ اقبال صبغتہ اللہ بختیاری
 شعر۔ اقبال میں احتجاجی آہنگ عمر آباد دکن
 شعر و انتقاد سے متعلق اقبال ڈاکٹر تارا چرن
 کے نظریات رستوگی
 شمع و پروانہ سلامت اللہ خان
 شیخ اکبر و اقبال منشی انور حسن
 صنف نازک اور حالی، اقبال، رشید احمد صدیقی
 جوش
 عشق، اقبال کی نظر میں شاہ حسین
 عظمت۔ انسانی پر اقبال کی دو سید ظاہر حسین
 نظمیں
- ”کاروان ادب“ بمبئی،
 جلد ۴، ۱۹۵۲
 ”ساز“ کلکتہ، جون
 ۱۹۶۳
 ”بہاری زبان“ علی گڑھ،
 ۸ مئی ۱۹۷۳
 ”کاروان ادب“ بمبئی،
 ۱۹۵۱
 ”علی گڑھ میگزین“
 علی گڑھ، اقبال نمبر،
 اپریل ۱۹۳۸
 ”جامعہ“ دہلی، مئی
 ۱۹۳۸
 ”آفاق“ نندیال، جون
 ۱۹۴۷
 ”پیغام حق“ لاہور،
 جنوری - فروری ۱۹۴۲
 ”شاعر“ بمبئی، شماره
 ۱۰ - ۱۱، ۱۹۷۴
 ”شاعر“ بمبئی، شماره ۶،
 ۱۹۷۵
 ”آج کل“ دہلی، جولائی
 ۱۹۵۱
 ”علی گڑھ میگزین“
 علی گڑھ، شماره ۱،
 ۱۹۵۹
 ”تعمیر حیات“ لکھنؤ،
 ۲۵ جولائی ۱۹۷۳
 ”شاعر“ بمبئی، جولائی
 ۱۹۷۳
 ”شاعر“ بمبئی، جنوری
 ۱۹۶۹

- عظمت اقبال کی بنیادیں احمد سجاد "سب رس" حیدرآباد دکن،
جون ۱۹۷۳
- عظیم اور لازوال (ہمیر شیلڈ اور اقبال کی ڈائریوں کا انتخاب و ترجمہ) عابد رضا بیدار "اُردو ادب" علی گڑھ،
۱۹۶۷
- عقل و عشق سید محمد یوسف "طلوع اسلام" دہلی،
نومبر ۱۹۴۰
- عقل اور عشق، اقبال کی نظر میں باقر مہدی "آج کل" دہلی، مارچ
۱۹۵۴
- عقل و عشق، اقبال کی شاعری میں سید عابد حسین "جوہر" دہلی، اقبال نمبر،
۱۹۳۸
- عقل و عشق اقبال کی نظر میں عنوان چشتی "آگہی" دہلی، جولائی
۱۹۶۸
- عقیدہ توحید اور اقبال نذیر الحق میرٹھی "پیغامِ حق" لاہور،
جولائی ۱۹۴۱
- علامہ اقبال سلیم پیشاوری "گلدستہ" مدراس،
فروری ۱۹۳۱
- علامہ اقبال احمد خان درانی "ادیب" دہلی، دسمبر
۱۹۴۱
- علامہ اقبال عبدالرحمن "صبحِ امید" بمبئی،
مئی ۱۹۶۴
- علامہ اقبال اور اسلامی ثقافت کے اصل الاصول کی ترجمانی شیر احمد خان "برہان" دہلی، جون
۱۹۷۳
- علامہ اقبال اور ان کے حالاتِ زندگی ایس۔ ایم۔ اقبال روزنامہ "رہنائے دکن" حیدرآباد دکن، اقبال نمبر،
۴ جون ۱۹۷۳
- علامہ اقبال اور ان کے شعری مجموعے محمد شجاعت علی سندیاوی "رہنائے دکن" حیدرآباد دکن، اقبال نمبر،
۴ جون ۱۹۷۳

ہندوستان میں اقبالیات

۶۵

- ”ادیب“ علی گڑھ ،
ستمبر - اکتوبر ۱۹۶۳
- ”برہان“ دہلی ، دسمبر
۱۹۷۲ ، جنوری - فروری
۱۹۷۳
- ”سب رس“ حیدرآباد دکن،
جولائی ۱۹۶۰
- ”طلوع اسلام“ دہلی ،
اکتوبر ۱۹۳۶
- ”اُردو ادب“ علی گڑھ ،
شمارہ ۱ ، ۱۹۶۵
- ”معارف“ اعظم گڑھ ،
جون - جولائی ۱۹۶۲
- ”ندیم“ گیا ، بہار نمبر ،
جولائی - اگست ۱۹۳۳
- ”آئینہ“ بمبئی ، ۲۰ - ۳۰
اپریل ۱۹۶۵
- ”عالمگیر“ لاہور ،
دسمبر ۱۹۳۸
- ”نگار“ رام پور ، اپریل
۱۹۶۳
- روزنامہ ”رہنمائے دکن“
اقبال نمبر، حیدرآباد دکن،
۴ جون ۱۹۷۲
- ”مجلد سیفیہ“ بھوپال ،
۱۹۶۶ - ۱۹۶۷
- ”نقوش“ لاہور ، ستمبر
۱۹۶۷
- ”تعمیر“ سری نگر ،
جولائی ۱۹۶۱
- علامہ اقبال اور ان کی وطن
دوستی
- علامہ اقبال ’نثر‘ زبان
شبیر احمد خاں
غوری
- علامہ اقبال اور حیدر آباد
محمی الدین قادری
زور
- علامہ اقبال اور خاتمہ نبوت
سید نذیر نیازی
- علامہ اقبال اور فلسفہ دہریت
کی تجویز
شبیر احمد خاں
غوری
- علامہ اقبال اور مسئلہ زمان
شبیر احمد خاں
غوری
- علامہ اقبال اور وطنیت
سید نجم اللہ نجم
گیلانی
- علامہ اقبال اور ہندوستان
احمد ہمیش
- علامہ اقبال اہل ایران کی نظر
میں
حامد حسن قادری
(آگرہ)
- علامہ اقبال بحیثیت استاد
صالحتمہ الکبریٰ
عرشی
- علامہ اقبال بحیثیت طنزیہ شاعر
عبدالنبی مدہوش
- علامہ اقبال بھوپال میں
عبدالقوی دستوی
- علامہ اقبال سے ایک مختصر
ملاقات
تلوک چند محروم
- علامہ اقبال سے چند ملاقاتیں
جی - سیٹھی

’شعور‘، حیدر آباد دکن، ۱۱ مئی ۱۹۷۳	اقبال	علامہ اقبال کا ایک غیر مطبوعہ خط
’کتاب‘، لکھنؤ، جنوری ۱۹۷۲	عابد نظامی	علامہ اقبال کا ایک گمنام ممدوح
’چٹان‘، لاہور، ۲۲ اکتوبر ۱۹۵۶	بشیر الحق دسنوی	علامہ اقبال کا ایک نادر مکتوب
’عالمگیر‘، لاہور، ستمبر ۱۹۴۵	لطفی رضوانی	علامہ اقبال کا ایک منظوم خط
’بحراب‘، دہلی، نومبر ۱۹۷۱	عبدالقوی دسنوی تالخیص محمد عثمان	علامہ اقبال کا بھوپال سے رشتہ
’جامعہ‘، دہلی، نومبر ۱۹۴۱	محمد عبدالقیوم خان باقی	علامہ اقبال کا فلسفہ
’جامعہ‘، دہلی، دسمبر ۱۹۴۱	ایم - ایم - جوہر میرٹھی	علامہ اقبال کا فلسفہ
’جامعہ‘، دہلی، دسمبر ۱۹۴۲	وزیر حسن	علامہ اقبال کا فلسفہ
’برہان‘، دہلی، جنوری ۱۹۷۵	سعید اکبر آبادی	علامہ اقبال کا نظریہٴ اجتہاد
’بہاری زبان‘، علی گڑھ، یکم اگست ۱۹۶۴	کرنل مجید (امروز لاہور)	علامہ اقبال کے پسندیدہ اشعار
’سب رس‘، حیدرآباد دکن، جون ۱۹۳۸	محمد الیاس	صلامہ اقبال کے ساتھ چند لمحے
’آج کل‘، دہلی، یکم و پندرہ فروری ۱۹۴۶	میکش اکبر آبادی	علامہ اقبال کے متضاد نظریے
’نشان ہند‘، دہلی، مئی ۱۹۶۷	حکیم محمد حسن قرشی	علامہ اقبال کی آخری رات
’آردو‘، دہلی، اقبال نمبر، اکتوبر ۱۹۳۸	سعید نذیر نیازی	علامہ اقبال کی آخری علالت

ہندوستان میں اقبالیات

۶۷

- علامہ اقبال سے آخری ملاقات جی۔ اے۔ پرویز "طلوع اسلام" دہلی، فروری ۱۹۳۹
- علامہ اقبال کی آفاقیت عقیل ہاشمی "آب و آتش" نظام آباد، اکتوبر ۱۹۷۳
- علامہ اقبال کی ایک لازوال نظم عبادت بریلوی "جامعہ" دہلی، اپریل ۱۹۶۱
- علامہ اقبال کی برسی کے موقع پر لکھا گیا مختصر سوانح عبدالحمید بوہڑے "صبح امید" ۱۹۶۶
- علامہ اقبال کی پیش گوئیاں شیخ حبیب اللہ "فروغ اردو" لکھنؤ، جون ۱۹۷۳
- علامہ اقبال کی داستانِ دکن میر محمود حسن "سب رس" حیدرآباد دکن، جولائی ۱۹۶۶
- علامہ اقبال کی شعر بخشی ایم۔ آئی۔ ملک "صبح امید" بمبئی، اکتوبر ۱۹۶۶
- علامہ اقبال کی فکر میں وحدت میکش اکبر آبادی "ہمایوں" لاہور، مئی ۱۹۳۹
- علامہ اقبال کی فکر میں وحدت میکش اکبر آبادی "آج کل" دہلی، ۱۵ ستمبر، یکم اکتوبر ۱۹۳۶
- علامہ اقبال مرحوم حامد الانصاری "جوہر" دہلی، اقبال نمبر، ۱۹۳۸
- علامہ اقبال کی صحبت مجد حسین عرشی "البیان" امرتسر، دسمبر ۱۹۳۹
- علامہ ڈاکٹر سر مجد اقبال ادارہ "زمانہ" کانپور، مئی ۱۹۳۸
- علامہ ڈاکٹر سر مجد اقبال مجد احمد سبزواری "سب رس" حیدرآباد دکن، جون ۱۹۳۸
- عمل سے فارغ ہوا مسلمان سید مستفیض الحسن "الحسنات" رام پور، جولائی ۱۹۷۳
- (اقبالیات)

عورت اقبال کی نظر میں	مسیح الزماں	”تئویر“ بمبئی ، اکتوبر - نومبر ۱۹۴۳
عورت اقبال کی نظر میں	صالحہ عابد حسین	”جامعہ“ دہلی ، جون ۱۹۶۸
عورت کے بارے میں شوہنہار ، اقبال اور جوش	اختر علی تلہری	”آج کل“ دہلی ، نومبر ۱۹۵۱
عورت کو اقبال کا پیغام	نصیر الدین ہاشمی	”عصمت“ دہلی ، جنوری ۱۹۵۰
غالب ، اقبال اور پروردگار	شیخ حبیب اللہ	”فروغ اردو“ لکھنؤ ، دسمبر ۱۹۷۲
غالب ، اقبال اور روداد عشق	شیخ حبیب اللہ	”فروغ اردو“ لکھنؤ ، مارچ ۱۹۷۲
غالب اور اقبال	فرمان فتح پوری	”نگار“ لکھنؤ ، دسمبر ۱۹۵۵
غالب اور اقبال	جگن ناتھ آزاد	”شیرازہ“ سرینگر ، جنوری - فروری - مارچ - اپریل ۱۹۶۹
غالب اور اقبال	جگن ناتھ آزاد	”فروغ اردو“ لکھنؤ ، جنوری ۱۹۷۰
غالب اور اقبال	جگن ناتھ آزاد	”مورچہ“ گیا ، ۲۶ دسمبر ۱۹۷۰
غالب اور اقبال	جگن ناتھ آزاد	”نقوش“ لاہور ، غالب نمبر ۳ ، ۱۹۷۱
غالب اور اقبال	شیخ حبیب اللہ	”فروغ اردو“ لکھنؤ ، جولائی تا ستمبر ۱۹۷۳
غالب ہجرت اقبال	تارا چرن رستوگی	”نیا دور“ لکھنؤ ، ستمبر ۱۹۷۵
غالب و اقبال	محمود اکبر آبادی	”قومی زبان“ کراچی ، غالب نمبر ، ۱۹۶۹

غزل اور اقبال	غلام سرور	”نگار“ لکھنو، اگست ۱۹۵۰
غیر مسلم رہنمایان دین اقبال کی نظر میں	گیان چند جین	”کتاب“ لکھنو، جولائی ۱۹۶۷
فرد اور جماعت کا رشتہ، حکمتِ اقبال کی روشنی میں	الطاف جاوید	”فکر و نظر“ علی گڑھ، اپریل - مئی ۱۹۶۶
فرمودہٴ اقبال	ظفر احمد صدیقی (مترجم)	”تحریر“ دہلی، اقبال نمبر، جون ۱۹۶۷
فضائے برشگال اور پروفیسر اقبال	سرور جہاں آبادی	”بخزن“ لاہور، اگست ۱۹۰۶
فقیر خوشنوا - اقبال بحیثیت شاعر	سید فقیر حسین	”ہاری زبان“ علی گڑھ، ۱۵ اپریل ۱۹۷۶
فقیر سید وحید الدین مرحوم	سلیم تمنائی	”ہاری زبان“ علی گڑھ، ۲۲ اکتوبر ۱۹۶۸
فکرِ اقبال	طیب عثمانی	”اشارہ“ پٹنہ، مئی ۱۹۶۰
فکرِ اقبال	اسلوب احمد	”فکر و نظر“ علی گڑھ، جولائی ۱۹۶۰
فلسفہٴ اقبال کا مرکزی خیال	شوکت سبزواری	”معارف“ اعظم گڑھ، فروری ۱۹۴۶
فلسفہٴ اقبال	اکرام الحق سلیم	”معارف“ اعظم گڑھ، جنوری ۱۹۲۶
فلسفہٴ اقبال میں زاہِ حیات	یوسف حسین خان	”زیرنگِ خیال“ لاہور، نومبر ۱۹۳۸
قلندر اقبال	میکش اکبر آبادی	”تحریر“ دہلی، اقبال نمبر، جون ۱۹۶۷
قوم کی بنیاد، اقبال اور قوم کا تخیل	محمد ابواللیث صدیقی بدایونی	”علی گڑھ میگزین“ علی گڑھ، اقبال نمبر، اپریل ۱۹۳۸

- کچھ اقبال کے بارے میں آل احمد سرور ”پہاری زبان“ علی گڑھ ، ۲۲ اپریل ۱۹۷۱
- کچھ قدر تو نے اپنی نہ جانی سید مستفیض الحسن ”الحسنات“ ، رام پور ، جون ۱۹۷۳
- (تشریح)
- کلامِ اقبال — بلبلی ہندوستان ای۔ ایم۔ فاسٹر ”معارف“ اعظم گڑھ ، مئی - جون ۱۹۶۱
- کلامِ اقبال پر تنقید چکبست ”آردوئے معلیٰ“ ، اپریل ۱۹۰۳
- کلامِ اقبال کا سیاسی پس منظر محمد یسین ”نگار“ لکھنؤ ، اکتوبر ۱۹۶۰
- کلامِ اقبال کی اشاریت عبدالمعنی ”صبح نو“ پٹنہ ، ستمبر - اکتوبر ۱۹۷۲
- کلامِ اقبال کی دقتیں اور ان کی تشریح کی ضرورت سید عبداللہ ”معارف“ اعظم گڑھ ، مارچ - اپریل ۱۹۴۴
- کلامِ اقبال میں ڈرامہ کا عنصر وزیر آغا ”ادیب“ علی گڑھ ، جنوری - فروری ۱۹۶۶
- کلامِ اقبال میں صوتی اہتمام آسی ضیائی ”دانش“ رام پور ، نومبر ۱۹۵۸
- کلامِ اقبال میں طنز و ظرافت ناظر انصاری ”صبح نو“ پٹنہ ، مارچ ۱۹۶۶
- کلامِ اقبال میں عورت کا درجہ جگن ناتھ آزاد جلسگانوی ”معارف“ اعظم گڑھ جولائی ۱۹۷۵
- کلامِ اقبال میں عورت کا مقام جگن ناتھ آزاد ”قومی راج“ بمبئی نومبر ۱۹۷۶
- کلیاتِ اقبال اکبر علی خاں ”نیا دور“ لکھنؤ ، مارچ ۱۹۵۹
- کلیاتِ اقبال مرتبہ عبدالرزاق نادم سینٹاپوری ”پہاری زبان“ علی گڑھ ، اگست ۱۹۶۰
- خط
- کلیاتِ اقبال تمکین کاظمی ”پہاری زبان“ علی گڑھ ، دسمبر ۱۹۶۰

- کھویا ہوا شاعر عمر علی فاضل ’سب رس‘، حیدرآباد دکن،
جون ۱۹۳۸
- کیا بالِ جبریل اور زبورِ عجم محمد عزیز حسن ’عصری ادب‘، دہلی،
شمارہ ۲، ۱۹۷۱
- کیا اقبال جدیدیت کے پیشرو سید عبداللہ ’صبح ادب‘، لکھنؤ،
فروری ۱۹۷۵
- کیا اقبال فرقہ پرست شاعر ہے؟ نجم الدین نقوی ’ادبی دنیا‘، لاہور، نومبر
۱۹۳۲
- کیا اقبال فرقہ پرست شاعر تھا؟ معین الدین احمد ندوی ’معارف‘، اعظم گڑھ،
جنوری - فروری ۱۹۵۰
- کیا علامہ اقبال کارل مارکس کے جوہر میرٹھی ’جامعہ‘، دہلی، جون
۱۹۴۱
- ہم خیال تھے؟ گیتانجلی پر فلسفہ حیرانی اور شیخ حبیب اللہ ’فروغ اردو‘، لکھنؤ،
جولائی - اگست ۱۹۷۵
- اقبال کا اثر لندن میں یومِ اقبال انیس انور ’پہاری زبان‘، علی گڑھ،
۲۲ جون ۱۹۶۱
- ماتمِ اقبال سید سلیمان ندوی ’معارف‘، اعظم گڑھ،
مئی ۱۹۳۸
- مثنوی اسرارِ خودی نورالرحمن ’نقاد‘، آگرہ، جنوری
۱۹۱۹
- مثنوی اسرارِ خودی اسلم جیراچپوری ’جوہر‘، دہلی، اقبال نمبر،
۱۹۳۸
- مثنوی اسرارِ خودی کا انگریزی سید سلیمان ندوی ’معارف‘، اعظم گڑھ،
دسمبر ۱۹۲۰
- مثنوی سرودِ بے خودی عشرت حسن انور ’علی گڑھ میگزین‘،
علی گڑھ، ۱۹۵۹
- مثنویاتِ اقبال مالک رام ’نیرنگ خیال‘، لاہور،
اقبال نمبر، ستمبر - اکتوبر
۱۹۳۲
- مجاہد اقبال - بالِ جبریل اور مخدوم محی الدین ’سب رس‘، حیدرآباد دکن،
اقبال نمبر، جون ۱۹۳۸
- ضربِ کلیم کی روشنی میں

- مجوزہ اقبال صد سالہ تقریبات
اداریہ
- ”بہاری زبان“ علی گڑھ ،
۲۲ اپریل ۱۹۷۳
- مجھے پسند ہے اقبال
بشیر النساء بیگم بشیر
- ”شعور“ حیدرآباد دکن ،
۱۱ مئی ۱۹۷۳
- مختصر حیاتِ اقبال
سید محمد حسین
- ”جوہر“ دہلی، اقبال نمبر،
۱۹۳۸
- محمد اقبال کی شاعری
ایم۔ آئی پرلگارینا
- ”اردو ادب“ شماره ۱ ،
۱۹۷۳
- مرحوم اقبال کی یاد میں
محمد افتخارالحق
- ”ہمایوں“ لاہور، جون
۱۹۳۸
- مزارِ اقبال
جگن ناتھ آزاد
- ”بہاری زبان“ علی گڑھ ،
۸ دسمبر ۱۹۴۷
- مسجدِ قرطبہ
احمد چال
- ”ادیب“ علی گڑھ، دسمبر
۱۹۵۸
- مسجدِ قرطبہ—ایک مطالعہ
اقبال احمد انصاری
- ”علی گڑھ میگزین“
علی گڑھ، حصہ دوم ،
- ۱۹۵۵ - ۱۹۵۶
- مسجدِ قرطبہ—ایک مطالعہ
اسلوب احمد انصاری
- ”بہاری زبان“ علی گڑھ ،
یکم مئی ۱۹۷۴
- مسجدِ قرطبہ پر ایک نظر
(نظمِ قرطبہ)
- ”صبحِ نو“ پٹنہ، اکتوبر
۱۹۶۳
- مسجدِ قرطبہ—ایک مطالعہ
ڈاکٹر ظہورالدین
- ”سب رس“ حیدرآباد،
ستمبر ۱۹۷۵
- مسلمانوں کی زندگی اور اقبال
میر ولی الدین
- ”برہان“ دہلی، مارچ
۱۹۴۴
- مشرق کے مایہ ناز شاعر کی
زندگی پر نظر
- ”سب رس“ حیدرآباد دکن،
اقبال نمبر، جون ۱۹۳۸
- مطالعات—ڈاکٹر اقبال کی ایک
تثقید
- ”بہاری زبان“ علی گڑھ ،
دسمبر ۱۹۶۴
- مطالعہ اقبال غلط زاویہ نگاہ سے
عبدالقیوم خان باقی
- ”نگار“ لکھنؤ، جنوری -
فروری ۱۹۶۲

- مطالعہٴ اقبال کے چند پہلو اسلوب احمد انصاری "شعر و حکمت" حیدرآباد دکن، شماره (۶، ۷)
- معاصر شعرا اقبال کی نظر میں محمد عبداللہ قریشی "سب رس" حیدرآباد دکن، اکتوبر ۱۹۶۷
- معمہٴ اقبال معین الدین احمد انصاری "سب رس" حیدرآباد دکن، اقبال نمبر، جون ۱۹۳۸
- مقامِ اقبال جی۔ اے۔ پرویز "طلوع اسلام" دہلی، اگست ۱۹۳۸
- مقام عقل و عشق خواجہ غلام السیدین "جوہر" دہلی، اقبال نمبر، ۱۹۳۸
- مکتبہٴ سر اقبال بنام مولانا سید سلیمان ندوی سر محمد اقبال "معارف" اعظم گڑھ، اپریل تا اکتوبر ۱۹۵۴، جنوری تا مارچ ۱۹۵۵
- مکتوبِ اقبال بنام مولوی محمد بشیر الحق دسنوی "آج کل" دہلی، اکتوبر ۱۹۵۶
- ملاحظات انشاء اللہ خان نیاز فتح پوری "نگار" لکھنؤ، جنوری۔ فروری ۱۹۶۲
- منصور اور اقبال کی خودی ارج "مورچہ" گیا، ۲۲ جولائی و ۲۳ دسمبر ۱۹۷۲
- موازنہٴ اقبال و غالب عبدالمغنی "معارف" اعظم گڑھ، اکتوبر۔ نومبر ۱۹۶۳
- موت اور حیات، اقبال کے کلام میں رضی الدین صدیقی "آردو" دہلی، اکتوبر ۱۹۴۰
- مولانا آزاد اور علامہ اقبال اختر بستوی "نیا دور" لکھنؤ، جولائی ۱۹۷۴
- مومن کی بانگِ اذان عبدالملک "جوہر" دہلی، اقبال نمبر، ۱۹۳۸
- سہاراجہ بہادر اور سر اقبال کے غیر مطبوعہ خطوط اقبال "سب رس" حیدرآباد دکن، مئی ۱۹۴۱

اقبال ریویو

میلادِ آدم	مترجم اسلام جیرا جپوری	”طلوع اسلام“ دہلی ، دسمبر ۱۹۳۸
نسب و وطن کا اسلامی تخیل بزبانِ اقبال	شیخ عطاء اللہ	”علی گڑھ میگزین“ علی گڑھ ، اقبال نمبر ، اپریل ۱۹۳۸
نقش و عکس	ایرج مرزا	”تحریک“ دہلی ، اقبال نمبر جون ۱۹۶۷
نامور اقبال	سعیدہ مظہر عثمانیہ	”سب رس“ حیدرآباد دکن ، اقبال نمبر ، جون ۱۹۳۸
نامہٴ اقبال بنام مولوی انشاء اللہ خان	بشیر الحق دستوی	”آج کل“ دہلی ، دسمبر ۱۹۵۶
نامہٴ سرتیج بہادر	مرتیج بہادر	”اُردو“ دہلی ، اقبال نمبر ، اکتوبر ۱۹۳۸
نذرِ اقبال	بیگم جہاں بانو	”سب رس“ حیدرآباد دکن ، اقبال نمبر ، جون ۱۹۳۸
نذرِ اقبال	قدرت اللہ فاطمی	”فکر و نظر“ علی گڑھ ، مئی ۱۹۶۴
نشان یہی ہے --- (تشریح)	سید مستفیض الحسن	”الحسنات“ رام پور ، ستمبر ۱۹۷۴
نطشے اور اقبال	ممنون حسن خان	”معیارِ ادب“ بھوپال ، جون ۱۹۵۲
نظمِ اقبال پر ایک سرسری نظر	مشتاق علی خان	”جامعہ“ دہلی ، ستمبر ۱۹۳۸
نغمہٴ ہادی الحجاز	عبدالوہاب عزام	”جوہر“ دہلی ، اقبال نمبر ، ۱۹۳۸
نقشِ غالب و اقبال	فکری سلطانی پوری	”فروغِ اُردو“ لکھنؤ ، مئی - جولائی ۱۹۶۸
نکتہٴ توحید اور اقبال	محمد بدیع الزمان	”رگ سنگ“ کانپور ، جون ۱۹۷۳

”شعور“ حیدرآباد دکن، اقبال نمبر، ۱۱ مئی ۱۹۷۳	کریم رضا	نوجوان سے اقبال کا خطاب
”فروغ اردو“ لکھنؤ، ستمبر ۱۹۶۳	آل احمد سرور	نئے ادب کے محرکات
”صبح ادب“ لکھنؤ، مئی ۱۹۷۵	تبسم کشمیری	نئی اردو شاعری اور اقبال
”زمانہ“ کانپور، ستمبر ۱۹۳۸	م۔ ب۔ احمد	نیا معیار شاعری اور اقبال
”صدق جدید“ لکھنؤ، ۲۴ اپریل ۱۹۶۳	عبدالہاجد دریا بادی	نشے، رومی اور اقبال
”نقوش“ لاہور، نومبر ۱۹۶۳	مسعود حسین	بے عجب مجموعہ اَضداد اے اقبال تو
”آج کل“ دہلی، ستمبر ۱۹۵۳	سید نواب علی	یادِ اقبال
”جوہر“ دہلی، اقبال نمبر، ۱۹۳۸	صغرا بہایوں	یادِ اقبال
”سب رس“ حیدرآباد دکن، اقبال نمبر، جون ۱۹۳۸	رشید احمد صدیقی	یادِ اقبال
”سب رس“ حیدرآباد دکن، اقبال نمبر، جون ۱۹۳۸	اسلم جیراچپوری	یومِ اقبال
”جامعہ“ دہلی، فروری ۱۹۳۸	نظام الدین گوریگر	یومِ اقبال
”کاروان ادب“ بمبئی، جلد ۴، ۱۹۵۲	انیس انور	یومِ اقبال کی تقاریب
”پہاری زبان“ علی گڑھ، ۲۲ مئی ۱۹۶۸	—	یومِ اقبال و محفل مشاعرہ
”پہاری زبان“ علی گڑھ، یکم اپریل ۱۹۶۳	—	یومِ اقبال و محفل مشاعرہ
”فروغ اردو“ لکھنؤ، جون ۱۹۷۳	شیخ حبیب اللہ	یہ ہیں علامہ اقبال

شمس الرحمٰن فاروقی "شب خون" الہ آباد ،
نمبر ۸۴ ، مئی ۱۹۷۳

یے ٹس ، اقبال اور ایلیٹ

(۲) کتابوں میں

ابوالحسن علی ندوی	نفوشِ اقبال	ایلیس کی مجاسِ شوری	ابوالحسن علی ندوی	نفوشِ اقبال	ابوجہل کی نوحہ گیری
آل احمد سرور	ادب اور نظریہ	اردو غزل ، میر سے اقبال تک	شاغل فخری	تصوّراتِ اقبال	اسلام و مومن
طیب عثمانی ندوی	حدیثِ اقبال	اشتراکیت اور اقبال	شاغل فخری	تصوّراتِ اقبال	اشکِ خونیں
اعجاز حسین	مختصر تاریخِ ادبِ اُردو	اقبال	جلال الدین احمد	نظمِ لطیف	اقبال
جعفری					
جواہر لال نہرو	کچھ پرانے خطوط	اقبال			
خواجہ احمد فاروقی	نئی شاعری	اقبال			
رشید احمد صدیقی	جدید غزل	اقبال			
لالہ سری رام	خمخانہ جاوید ، جلد اول	اقبال			
سلام سندیلوی	اردو شاعری میں نرگسیت	اقبال			
سید سلیمان ندوی	سیرِ افغانستان	اقبال			
سید صفی مرتضوی	چند ممتاز شعرا	اقبال			
شاہ معین الدین	ادبی نقوش	اقبال			
شرافت حسین	جائزہ تاریخِ اُردو	اقبال			
شوکت تھانوی	شیش محل	اقبال			
عبدالباری عاسی	تذکرہ خندہ گل	اقبال			
عبدالقادر سروری	جدید اُردو شاعری	اقبال			
عبدالقوی دستوی	ایک شہر پانچ مشاہیر	اقبال			
کلیم الدین احمد	اردو شاعری پر ایک نظر	اقبال			
کنول پرشاد ہالی	آزاد نظم اُردو شاعری	اقبال			

میں

ادبی تنقید	محمد حسن	اقبال
اردو زبان و ادب	مسعود حسین خاں	اقبال
اردو ادب کی تاریخ	نسیم قریشی	اقبال
اردو غزل	یوسف حسین خاں	اقبال
تنقید کے لیے خاکے	سلیم حامد رضوی	اقبال (غزل گو)
تنقید کے لیے خاکے	سلیم حامد رضوی	اقبال (نظم گو)
نئے اور پرانے چراغ	آل احمد سرور	اقبال اور ایلیس
نقد ابوالکلام	رضی الدین احمد } مبشر علی صدیقی }	اقبال اور ابوالکلام
ادبی مقالات		اقبال اور اس کے نقاد
آئینے کے سامنے	آل احمد سرور	اقبال اور اس کے نکتہ چیں
نئے اور پرانے چراغ	اثر لکھنوی	اقبال اور اشتراکیت
چھان بین	اختر علی تلہری	اقبال اور اشتراکیت
تنقیدی شعور	راجندر ناتھ شیدا	اقبال اور اشتراکیت
مطالعہ اور جائزے	آل احمد سرور	اقبال اور ان کا فلسفہ
تنقیدی اشارے	اختر اورینوی	اقبال اور ٹیگور
تحقیق و تنقید	میر ولی الدین	اقبال اور حدیثِ جبر و قدر
آثارِ اقبال	ضیا احمد بدایونی	اقبال اور حسنِ الفاظ
مباحث و مسائل	صلاح الدین احمد	اقبال اور روسی کا ایک محبوب
تصویراتِ اقبال		مشترک
نقطہ نظر	عبدالمنعمی	اقبال اور شخصیتیں
حدیثِ اقبال	طیب عثمان ندوی	اقبال اور عشقِ رسول
نقوشِ اقبال	ابوالحسن علی ندوی	اقبال اور عصری نظامِ تعلیم
ارمغانِ ممالک ، جلد دوم	جگن ناتھ آزاد	اقبال اور مارکس
نقوشِ اقبال	ابوالحسن علی ندوی	اقبال اور مسئلہ فلسفین
مسرت سے بصیرت تک	آل احمد سرور	اقبال اور مغرب
نقوشِ اقبال	ابوالحسن علی ندوی	اقبال اور مغربی تہذیب و ثقافت
ادبی تنقید	محمد حسن	اقبال اور نیا ہندوستان
آثارِ اقبال	شاہد حسین رزاقی	اقبال اور وطنیت
اقبال	اختر اورینوی	اقبال اہل نظر کی نگاہ میں

اقبال بحیثیتِ پیامبر شاعر	آفتاب اختر	مضامینِ ہفت رنگ
اقبال بحیثیتِ شاعر	احتشام حسین	روایت اور بغاوت
اقبال پیغمبرِ حرکت و حکایت	صلاح الدین احمد	تصوّراتِ اقبال
اقبال حضورِ رسالت میں	سید وحید اللہ وحید	آثارِ اقبال
اقبال ، حیات اور شاعری	عبدالقادر سروری	آثارِ اقبال
اقبال در حضورِ آدم	غلام دستگیر رشید	آثارِ اقبال
اقبال کا انسانِ کامل	صلاح الدین احمد	تصوّراتِ اقبال
اقبال کا پیغامِ بلادِ عربیہ کے نام	ابوالحسن علی ندوی	نقوشِ اقبال
اقبال کا تصوّرِ حسن	صلاح الدین احمد	تصوّراتِ اقبال
اقبال کا تصوّرِ خودی	عابد حسین	کتابی دنیا
اقبال کا تصوّرِ شاہین	صلاح الدین احمد	تصوّراتِ اقبال
اقبال کا تصوّرِ عقل و عشق	باقر مہدی	آگہی و بیباکی
اقبال کا تصوّرِ فقہ	صلاح الدین احمد	تصوّراتِ اقبال
اقبال کا تصوّرِ معاشرت	صلاح الدین احمد	تصوّراتِ اقبال
اقبال کا تصوّرِ معیشت	صلاح الدین احمد	تصوّراتِ اقبال
اقبال کا تصوّرِ مملکت	صلاح الدین احمد	تصوّراتِ اقبال
اقبال کا تغزل	صلاح الدین احمد	تصوّراتِ اقبال
اقبال کا تنقیدی نقطہ نظر	عبادت بریلوی	تنقیدی تجزیے
اقبال کا شاہین زادہ	محمد بہادر خاں	آثارِ اقبال
اقبال کا فن	عبدالمنعمی	نقطہ نظر
اقبال کا نظریہ ارتقا	راجندر ناتھ شیدا	مطالعہ اور جائزے
اقبال کا نظریہ خودی	صلاح الدین احمد	تصوّراتِ اقبال
اقبال کا نظریہ شاعری	نورالحسن ہاشمی	ادب کیا ہے
اقبال کا نظریہ شعر و ادب	طیب عثمانی ندوی	حدیثِ اقبال
اقبال کا نظریہ علم و فن	ابوالحسن علی ندوی	نقوشِ اقبال
اقبال کا نظریہ فن	کلیم الدین احمد	سخن ہائے گنتن
اقبال کا نظریہ فن	رفیع اللہ عنایتی	فکر و نظر
اقبال کا نوجوان	صلاح الدین احمد	تصوّراتِ اقبال
اقبال کا نوجوان اور اس کی تعلیم	نورالحسن ہاشمی	ادب کا مقصد
اقبال کا مردِ مومن	صلاح الدین احمد	تصوّراتِ اقبال

اقبال	اختر اورینوی	پر اثرات اردو شاعری
ادبی رجحانات کا تجزیہ	راجندر ناتھ شیدا	اقبال کے اساسی نظریات
ارمغان مالک، جلد اول	محمد عبدالسلام خان	اقبال کے اقتصادی اثرات
تنقید کیا ہے	آل احمد سرور	اقبال کے خطوط
نقوشِ اقبال	ابوالحسن علی ندوی	اقبال کے در دولت پر
تصوّراتِ اقبال	صلاح الدین احمد	اقبال کے دس شعر
آثارِ اقبال	خواجہ عبدالحمید	اقبال کے عملی جواہر ریزے
تنقید و تجزیہ	ابو محمد سحر	اقبال کے قومی تصوّرات اور عقیدہ پرسی
تصوّراتِ اقبال	صلاح الدین احمد	اقبال کے کلام میں صبح و شام
مباحث و مسائل	ضیا احمد بدایونی	اقبال کے کلام میں عشق کا تخیل
فن اور تنقید	جگن ناتھ آزاد	اقبال کے کلام میں متصوّفانہ لب و لہجہ
ادب پارے	ضیاء الاسلام	اقبال کے کنائے
تصوّراتِ اقبال	صلاح الدین احمد	اقبال کے کوہ و صحرا
اقبال	اختر اورینوی	اقبال کے مطالعہ کا طریقہ
میر امن سے عبدالحق تک	سید عبداللہ	اقبال کی اردو نثر
جادۂ اعتدال	عبدالمنعمی	اقبال کی انسان دوستی
اقبال	اختر اورینوی	اقبال کی چھوٹی چھوٹی نظمیں
مطالعہ اور جائزے	راجندر ناتھ شیدا	اقبال کی ذہنی الجھن اور اس کے عناصر ترکیبی
تنقید اور عملی تنقید	احتشام حسین	اقبال کی رجائیت کا تجزیہ
آثارِ اقبال	خلیفہ عبدالحکیم	اقبال کی زندگی
اقبال	اختر اورینوی	اقبال کی شاعری پر ایک نظر
مطالعہ و تنقید	اختر انصاری	اقبال کی شاعری کا نیا آہنگ
ادبی مقالات	مبشر علی صدیقی	اقبال کی شاعری کے تین دور
قدر و نظر	اختر اورینوی	اقبال کی شاعری میں درد کا عنصر

اقبال کی شخصیت کے تخلیقی عناصر	طیب عثمانی ندوی	حدیثِ اقبال
اقبال کی شخصیت کے تخلیقی عناصر	ابوالحسن علی ندوی	نقوشِ اقبال
اقبال کی عظمت	آل احمد سرور	ادب اور نظریہ
اقبال کی غزلیں	غلام سرور	پرکھ
اقبال کی غزلیں — ٹیگور سے مماثلت و مغائرت	اختر اورینوی	اقبال
اقبال کی فارسی شاعری	عبدالمغنی	نقطہٴ نظر
اقبال کی مثنویاں	سید محمد عقیل	اُردو مثنوی کا ارتقا
”انسانِ کامل“ اقبال کی نگاہ میں	ابوالحسن علی ندوی	نقوشِ اقبال
انسانِ کامل اقبال کی نگاہ میں	طیب عثمانی ندوی	حدیثِ اقبال
ایک لمحہ، جال الدین افغانی کے ساتھ	ابوالحسن علی ندوی	نقوشِ اقبال
بانگِ درا	عبدالحق	تنقیداتِ عبدالحق
بے خودی	شاغل فخری	تصوّراتِ اقبال
پھر وطنیت کی طرف	صلاح الدین احمد	تصوّراتِ اقبال
پہلا یومِ اقبال	اسلم جیراچپوری	نوادرات
پیامِ اقبال	رشید احمد صدیقی	سہیل کی سرگزشت
پیامِ مشرق	اسلم جیراچپوری	نوادرات
پیامِ اقبال	صلاح الدین احمد	تصوّراتِ اقبال
تعلیماتِ اقبال	محمد علی مرحوم	آثارِ اقبال
تعلیم اور اقبال	طیب عثمانی	حدیثِ اقبال
جاہلیت کی بازگشت	ابوالحسن علی ندوی	نقوشِ اقبال
جاوید نامہ	اسلم جیراچپوری	نوادرات
حدیثِ اقبال	طیب عثمانی ندوی	حدیثِ اقبال
حیاتِ اقبال	اختر اورینوی	اقبال
خلاصہٴ کلام	شاغل فخری	تصوّراتِ اقبال
خودی	شاغل فخری	تصوّراتِ اقبال
خصوصیاتِ عصرِ اقبال	اختر اورینوی	اقبال

داناے راز	صلاح الدین احمد	تصوّراتِ اقبال
دین و سیاست	شاعِل فُخری	تصوّراتِ اقبال
ڈاکٹر اقبال	آغا محمد باقر	تاریخِ نظم و نثرِ اُردو
ڈاکٹر اقبال	رام بابو سنکسینہ	تاریخِ ادبِ اُردو
ڈاکٹر اقبال	محمد مجیب	آثارِ اقبال
ڈاکٹر سر محمد اقبال	جلیل قدوائی	حسنِ انتخاب
ڈاکٹر سر محمد اقبال	رشید احمد صدیقی	گنجہائے گرانمایہ
ڈاکٹر سر محمد اقبال	عبدالشمید	مخزنِ ادب
ڈاکٹر سر محمد اقبال	یوسف حسین خان	اُردو غزل
ذوق و شوق	ابوالحسن علی ندوی	نقوشِ اقبال
رادھا کرشنن اور اقبال	یوسف سلیم چشتی	ارمغانِ مالک ، جلد اول
روحِ اقبال	آل احمد سرور	نئے اور پرانے چراغ
روحِ اقبال پر ایک نظر	احشام حسین	روایت اور بغاوت
رومانیت و مادیت	شاغل فخری	تصوّراتِ اقبال
رومی اور اقبال کا مشترک	صلاح الدین احمد	تصوّراتِ اقبال
نظریہٴ حیات		
روایاتِ اُردو شاعری اور اقبال	اختر اورینوی	اقبال
کے پیشرو		
ساقی نامہ	ابوالحسن علی ندوی	نقوشِ اقبال
سر اقبال دے نال میل	حامد علی خان	آثارِ اقبال
شاعر اسلام اقبال — حیات و خدمات	ابوالحسن علی ندوی	نقوشِ اقبال
شاعرِ مشرق علامہ اقبال اور ان کا سنِ ولادت	عبدالقوی دمنوی	سات تحریریں
شاعری (اقبال)	اختر اورینوی	اقبال
شعر و حکمت	شاغل فخری	تصوّراتِ اقبال
شکوہ	سید عابد علی عابد	تنقیدی مضامین
شکوہ اور جوابِ شکوہ	عبدالہاجد دریا بادی	انشائے ماجد ، حصہ دوم
شکوہ اور مناجات	ابوالحسن علی ندوی	نقوشِ اقبال
ضربِ کلیم	اسلم جیراچپوری	نوادرات

عبدالہاجد دریا بادی	مضامینِ عبدالہاجد	ضربِ کلم
ابوالحسن علی ندوی	نقوشِ اقبال	طارق کی دعا
عابد حسین	مضامینِ عابد	عقل و عشقِ اقبال کے کلام میں
نذیر الحق	آثارِ اقبال	عقیدہ توحید اور اقبال
سلیمان ندوی	یادِ رفتگان	علامہ اقبال
ممتاز حسین	کیا خوب آدمی تھا	علامہ اقبال
عاشق بٹالوی	آثارِ اقبال	علامہ اقبال کی خدمت میں چند
		لمحے
طیب عثمانی ندوی	حدیثِ اقبال	عورت اور اقبال
جگن ناتھ آزاد	مرزا غالب مرتبہ	غالب اور اقبال
	امرت لعل عشرت	
اسلوب انصاری	ارمغان مالک ، جلد دوم فتشہ غالب	غالب اور اقبال
صلاح الدین احمد	تصوّراتِ اقبال	غزل کا دوسرا دور
گیان چند جین	تجزیے	غیر مسلم رہنمائی دین ، اقبال کی نظر میں
طیب عثمانی ندوی	حدیثِ اقبال	فقہ اسلامی اقبال کی نگاہ میں
طیب عثمانی ندوی	حدیثِ اقبال	فکرِ اقبال
صلاح الدین احمد	تصوّراتِ اقبال	فکرِ اقبال میں وطن و ملت کی کشمکش
مسعود حسین خان	اردو زبان و ادب	فلسفہٴ اقبال ، تنقیدی اشارے
رشید احمد صدیقی	آثارِ اقبال	فلسفہٴ خودی
اختر اورینوی	اقبال	فلسفہٴ خودی
ممتاز حسین	ادب و شعور	فن اور فطرت — فکر اقبال کے آئینے میں
شاغل فخری	تصوّراتِ اقبال	قومیت و بین الاقوامیت
غلام محمد	آثارِ اقبال	کلامِ اقبال کا تحلیلی مطالعہ
مبشر علی صدیقی	ادبی مقالات	کلامِ اقبال میں ابلیس کا تصوّر
ناظر انصاری	آہنگِ ادب	کلامِ اقبال میں طنز و ظرافت

کیا اقبال تصوف کے مخالف تھے ؟	ضیا احمد البدایونی	مباحث و مسائل
گہرائی عقیدت	شاغل فخری	تصوّرات
مثنوی اسرارِ خودی	اسلم جیراچپوری	نوادر
مسافرِ غزنی و افغانستان	ابوالحسن علی ندوی	نقوشِ اقبال
مسجدِ قرطبہ	ابوالحسن علی ندوی	نقوشِ اقبال
مسجدِ قرطبہ	مجتبیٰ حسین	ادب و آگہی
ملوکیت و اشتراکیت	شاغل فخری	تصوّراتِ اقبال
موازنہ غالب و اقبال	عبدالمعنی	نقطہٴ نظر
موت و حیات	شاغل فخری	تصوّراتِ اقبال
مولانا رومی اور اقبال	محی الدین زور	ادبی تحریریں
میرا تعلق اقبال اور اس کے فن سے	ابوالحسن علی ندوی	نقوشِ اقبال
نذر اقبال (از سر عبدالقادر)	جگن ناتھ آزاد	جگن ناتھ آزاد اور اس کی شاعری
نظمِ اقبال پر ایک اجالی تنقید	محمد مشتاق علی	آثارِ اقبال
یومِ اقبال	اسلم جیراچپوری	آثارِ اقبال
بے ٹس ، اقبال اور ایلٹیٹ	شمس الرحمن فاروقی	شعر ، غیر شعر اور نثر
Iqbal, the Poet of Humanity	بشیر احمد ڈار	ارمغانِ مالک (انگریزی)
Rendering from Zabur-i-Ajam of Iqbal	گر بین سنگھ	نذر عابد (انگریزی)

(۳) اقبال پر کتابیں

آثارِ اقبال	غلام دستگیر رشید	اشاعت اُردو ، حیدر آباد دکن ، ۱۹۴۴
اقبال اور اس کا عہد	جگن ناتھ آزاد	ادارہ انیس اُردو ، الہ باد ، ۱۹۶۰

۱۔ اس حصے میں اقبال کی وہ تصانیف بھی شامل ہیں جو دوسروں نے مرتب کی ہیں (عبدالقوی دستوی)۔

- اقبال اور انسان اشفاق حسین آندھرا پردیش ، ساپتہم
اکیڈمی ، حیدر آباد دکن
- اقبال اور حیدر آباد نظیر حیدر آبادی
اقبال اور قرآن ابو محمد مصلح
ادارہ عالمگیر تحریک
قرآن ، حیدر آباد دکن ،
۱۹۵۷
- اقبال اور گوئیے محمد اشرف
اقبال اور وطن کی محبت محمد سلیمان
محبوب عالم پریس - کشن
گنچ ، پورینہ - بہار
اردو مرکز لکھنؤ
رئیس احمد جعفری
خواجہ غلام السیدین عرفات پبلیکیشن ، لاہور ،
۱۹۳۸
- اقبال ، امام ادب اقبال ، ایجوکیشنل فلاسفی
(انگریزی)
اقبال خواتین کی نظر میں یکتا امر وہوی
دفتر اتالیق انگریزی ،
کلان محل ، دہلی ، ۱۹۴۷
- اقبال سخن رفعیہ سلطانیہ
اقبال ، شاعر اور فلسفی سید وقار عظیم
علی گڑھ بک ڈپو ،
علی گڑھ ۱۹۷۵
- اقبال قلندر نہیں تھا صائب
اقبال کا تصور خودی غلام عمر خاں
ادارہ ادبیات اردو ،
حیدر آباد دکن ، ۱۹۶۶
- اقبال کا تصور زمان و مکان رضی الدین
ارادہ اشاعت اردو ،
حیدر آباد دکن ، ۱۹۴۶
- اقبال کا تصور عشق غلام عمر خاں
ادارہ ادبیات اردو ،
حیدر آباد دکن ، ۱۹۶۴
- اقبال کا فلسفہ محمد احمد صدیقی
ٹونکی
- اقبال کا فلسفہ حیات اور شاعری قاضی محمد عدیل
بک سروس ، دہلی ، مئی
۱۹۷۱
- اقبال کامل عبدالسلام ندوی
دارالمصنفین ، اعظم گڑھ ،
۱۹۴۸

- اقبال کا نظریہ پاکستان
 اقبال کا نظریہ خودی اور حافظ بشیر مخفی القادری
 کی بے خودی
 اقبال کے ابتدائی افکار
 عبدالحق
- حالی پبلشنگ ہاؤس ،
 دہلی ، ۱۹۳۰
 انجمن ترقی اردو بک ڈپو ،
 دہلی
 مسعود احمد ، پہاڑ پوری ،
 مچھلی شہر ، جون پور ،
 ۱۹۶۹
- اقبال کے خطوط جناح کے نام
 مترجمہ عبدالرحمن سعید
 اقبال کی شاعری
 عبدالملک آروی
- ادارہ اشاعت اردو ،
 حیدر آباد دکن ، ۱۹۳۳
 پہلا ایڈیشن ، نظامی
 پریس ہدایوں ، ۱۹۳۸
 دوسرا ایڈیشن ، ادارہ
 طاق بستان ، آرہ ،
 ۱۹۳۰
- اقبال کی کہانی کچھ ان کی
 کچھ سیری زبانی
 اقبال کی خودی
 اقبال ، نئی تشکیل
- ظہیر الدین جامعی
 صاحبزادہ بشیر مخفی
 القادری
 عزیز احمد
- حیدر آباد دکن ، ۱۹۵۱
 و ۱۹۶۳
 انجمن ترقی اردو ، اردو
 بازار ، دہلی ، ۱۹۶۳
 مکتبہ اردو ، لکھنؤ ،
 ۱۹۶۵
- اقبال و وارث
 الحیوۃ والموت فی فلسفہ
 اقبال
 آواز اقبال
 بزم اقبال
- حامد حسین سہسرامی
 محمد احسن الاعظمی
 نریش کبار شاد
 ابو طاہر فاروقی
- محبوب المطابع ، کلکتہ
 بزم اقبال ، حیدر آباد دکن
 مشورہ بک ڈپو ، دہلی
 شاہ اینڈ کمپنی ، آگرہ ،
 ۱۹۳۳
- بکھرے خیالات
 (اقبال) مترجم ڈاکٹر
 عبدالحق
 محمد بشیر الحق
 دستوی
- شعبہ اردو ، دہلی
 یونیورسٹی ، دہلی
 عارف پبلشنگ ہاؤس ،
 دہلی ، اپریل ۱۹۵۹

- شیخ عبدالرحمن
(مترجم)
شاعِل فخری
- تصوّراتِ اقبال
- تصوّراتِ اقبال
- تصوّفِ اقبال
تعلیماتِ اقبال سے لگاؤ
- تعلیمات و اشاراتِ اقبال
- جوابِ شکوہ
حدیثِ اقبال
- حکمتِ اقبال
- حکمتِ کلیمی
- حکمِ نبوت اور قادیانیت (اقبال)
خضرِ راہ
- خطباتِ اقبال
- دانائے راز
- ڈاکٹر اقبال اور ان کی شاعری
(ہندی)
- ڈاکٹر سر محمد اقبال اور احمدیہ
چاعت
- نفسِ اکیڈمی ، حیدرآباد
دکن ، ۱۹۳۵
- ایجوکیشنل بک ہاؤس ،
علی گڑھ ، ۱۹۷۵
- بنگلور ، ۱۹۵۰
- نفسِ اکیڈمی ، حیدرآباد
دکن ، ۱۹۳۷
- انجمن ترقی اُردو ،
علی گڑھ ، ۱۹۷۰
- ۱۹۳۶
- دارالکتب ، گیا (بہار) ،
اگست ۱۹۶۱
- نفسِ اکیڈمی ، حیدرآباد
دکن ، ۱۹۳۵
- کمال پرنٹنگ پریس ، نئی
سرگ ، دہلی ، ۱۹۵۵
- احمدیہ پریس ، حیدرآباد
دکن
- کتاب گھر ، علی گڑھ
- حال پبلشنگ ہاؤس ،
دہلی ، ۱۹۳۶
- دائرہ ادب اُردو ، لدھیانہ ،
۱۹۳۰
-
- پیرا لال چوپڑا
- مرزا محمود احمد
- پنجاب

- رمزِ اقبال
رموزِ اقبال
رموزِ بے خودی (بنگہ زبان
میں)
روائع اقبال (عربی)
روحِ اقبال
روحِ اسلام ، اقبال کی نظر میں
سوزِ اقبال
سیرتِ اقبال
شادِ اقبال
علامہ اقبال بوہال میں
علامہ اقبال کا پیام طلبائے عصر
کے نام
علامہ اقبال کی داستانِ دکن
فکرِ اقبال
فلسفہٴ اقبال
- سید عبداللہ
ڈاکٹر میر ولی الدین
آدم الدین احمد
سید ابوالحسن علی
یوسف حسین خاں
غلام عمر خاں
منور لکھنوی
(مترجم)
محمد طاہر فاروقی
محی الدین قادری
زور
عبدالقوی دستوی
قاضی محمد عدیل
عباسی
میر محمود حسین
غلام دستگیر رشید
عبدالقوی دریا بادی
- ہہالیہ بک ہاؤس ، دہلی
ادارہٴ نشریات اُردو ،
حیدر آباد دکن ، ۱۹۴۴
شانتی نکیتین ، ہندوستان ،
۱۹۴۴
دارالفکر، دمشق ، ۱۹۶۴
ادارہٴ اشاعت اُردو ،
حیدر آباد ، ۱۹۴۲
انسٹی ٹیوٹ آف انڈو
مڈل ایسٹ کالج اسٹڈیز ،
حیدر آباد ، آندھرا
پردیش ، ۱۹۶۴
کتاب خانہٴ انجمن ترقی
اُردو ، دہلی
ہہالیہ بک ہاؤس ، گل
چاندنی والی ، دہلی ، ۶ ،
فروری ۱۹۷۴
اعظم اسٹیم پریس ،
حیدر آباد دکن ، ۱۹۴۲
شعبہٴ اُردو ، سیفیہ کالج ،
بھوپال ، ۱۹۶۷
مسلم اسٹوڈنٹس فیڈریشن
گورکھپور ، ۱۹۳۸
اُردو اکیڈمی ، چھتہ بازار
حیدر آباد دکن
نفیس اکیڈمی ، حیدر آباد
دکن ، ۱۹۴۴
فروغ اُردو ، لکھنؤ ،
۱۹۵۵

- فلسفہ عجم میر حسن الدین
نقیس اکیڈمی، حیدرآباد،
۱۹۳۶، ۱۹۴۴ (مترجم)
- کلیاتِ اقبال مرتبہ عبدالرزاق
عہاد پریس، حیدرآباد
دکن، ۱۳۴۳ / ۱۹۲۳
کتب خانہ نذیریہ، اردو
بازار، دہلی
- کلیاتِ اقبال (فارسی) مولانا حکیم
فیروز الدین احمد
خواجہ معین الدین
جمیل
- لسانِ الغیب ابو ظفر عبدالواحد
مکتبہ ابراہیمیہ، حیدر
آباد دکن، ۱۹۳۹
لاہور، ۱۹۴۷
- مثنوی سرالاسرار میر ولی الدین
عصمت عارف علوی
- متاعِ اقبال تصدق حسین
احمد پریس، چارمینار،
حیدرآباد دکن، ۱۳۶۲ھ
- مردِ مومن آل احمد سرور
(مرتب)
- مرقع کلامِ اقبال اشفاق حسین احمد
ادارہ اشاعت اردو،
حیدرآباد دکن، ۱۹۴۵
- مضامینِ اقبال رضی الدین احمد
میکش اکبر آبادی
- مقالاتِ یومِ اقبال ابوالحسن علی ندوی
مکتبہ نشریات و تحقیقاتِ
اسلامی، لکھنؤ، ۱۹۷۰
- مقام اعراف اور اقبال حافظ سکندر بخت
ادارہ ارتقائے ملت،
حیدرآباد دکن
۱۹۴۷
- موت و حیاتِ اقبال کے کلام میں ڈاکٹر سچدانند سہا
Iqbal, the Poet and His
Message
- نقدِ اقبال عطیہ بیگم
Iqbal
- نقوشِ اقبال اکیڈمی آف اسلامک
پبلیکیشنز، بمبئی، ۱۹۴۷

- کتب پبلشرز، بمبئی،
۱۹۴۷
کلیکتہ، ۱۹۵۱
- وی۔ جی۔ کیرن
(مترجم)
Iqbal Singh
- Poems from Iqbal
The Ardent Pilgrim

(۴) اقبال نمبر

- انجمن ترقی اردو ہند،
دہلی، ۱۹۳۸
اسرائل
- عبدالحق، اڈیٹر
- ”اردو“
- ”البيان“
- ”علی گڑھ میگزین“
- محمد ابواللیث صدیقی
- علی گڑھ مسلم یونیورسٹی،
علی گڑھ، اپریل ۱۹۳۸
جامعہ، قرون باغ، دہلی،
۱۹۳۸
- ”جوہر“
- حیدر آباد دکن، جون
۱۹۳۸
- ”سب رس“
- انصاری مارکیٹ، دہلی، ۶،
۱۹۶۷
- گوپال مثل
- ”تھریک“
- بلا مس روڈ
لکھنؤ
- عبدالحمید بوہڑے
- ”صبح امید“
- نیاز فتح پوری
- ”نگار“
- مدینہ مینشن، نارائن
گوڈی، حیدر آباد دکن،
۱۱ مئی ۱۹۷۳
- رحیم قریشی
- ”شعور“

(۵) تبصرے

- ”آج کل“، دہلی، ۱۵ جون
۱۹۴۵
- ادارہ
- غلام دستگیر
- آثار اقبال
- ”الناظر“، لکھنؤ، فروری
۱۹۰۹
- اسلم
جیراچپوری
- اقبال
- اسرارِ خودی
- ”جوہر“، دہلی، اقبال نمبر،
۱۹۳۸
- ادارہ
- اقبال
- اسرارِ خودی

- اسرار و رموز پر محمد عثمان ادارہ ”جامعہ“ دہلی ، اپریل
ایک نظر ۱۹۶۲
- اصلاحات اقبال بشیرالحق دستوی ادارہ ”چراغِ راہ“ جنوری
۱۹۷۲
- اقبال احمد دین ادارہ ”زمانہ“ کانپور ، نومبر
۱۹۲۸
- اقبال محمد حسین خان ادارہ ”جامعہ“ دہلی ، دسمبر
۱۹۳۹
- اقبال شکیل الرحمن شمس الرحمن فاروقی ”شب خون“ الہ آباد ،
جولائی - ستمبر ۱۹۷۳
- اقبال ، اس کی شاعری شیخ اکبر علی ف - ج - اور پیغام
اکتوبر ۱۹۳۶
- اقبال اور اس کا میان تصدق حسین ادارہ ”اُردو“ دہلی ، اپریل
۱۹۳۹
- اقبال اور اس کا جگن ناتھ آزاد ادارہ ”آج کل“ دہلی ، جنوری
۱۹۶۲
- اقبال اور اس کا جگن ناتھ آزاد ادارہ ”نگار“ امرتسر ، نمبر
۱۱ - ۱۲
- اقبال اور اس کا جگن ناتھ آزاد ادارہ ”صدق جدید“ لکھنؤ ،
۱۶ مارچ ۱۹۶۲
- اقبال اور اس کا جگن ناتھ آزاد ادارہ ”شاعر“ بمبئی ، نومبر
۱۹۶۳
- اقبال اور انسان اشفاق حسین ریاض احمد ”قومی راج“ بمبئی ، یکم
اگست ۱۹۷۳
- اقبال اور انسان اشفاق حسین شعیب اعظمی ”جامعہ“ دہلی ، اکتوبر
۱۹۷۳
- اقبال اور انسان اشفاق حسین یونس اگا سکر ”شاعری“ بمبئی ، جنوری
فروری ۱۹۷۵

اقبال اور انسان	اشفاق حسین	آل احمد سرور "سب رس" حیدرآباد دکن،
		مارچ ۱۹۷۵
اقبال اور انسان	اشفاق حسین	سید "الحسنات" رام پور،
		مستفیض الحسن مئی ۱۹۷۵
اقبال اور انسان	اشفاق حسین	ادارہ "تحریر" دہلی، جولائی
		۱۹۷۵
اقبال اور انسان	اشفاق حسین	ادارہ "آج کل" دہلی، مارچ
		۱۹۷۶
اقبال اور حیدرآباد	نظیر حیدرآبادی	ادارہ "جامعہ" دہلی، اپریل
		۱۹۶۲
اقبال اور حیدرآباد	نظیر حیدرآبادی	ادارہ "صدقِ جدید" لکھنؤ
		۳ مئی ۱۹۶۲
اقبال اور حیدرآباد	نظیر حیدرآبادی	ادارہ "برہان" دہلی، جولائی
		۱۹۶۲
اقبال اور سیاستِ ملی	رئیس احمد	ادارہ (م - ج) "معارف" اعظم گڑھ،
	جعفری	مئی ۱۹۶۳
اقبال اور قرآن	ابو محمد مصلح	ادارہ "جامعہ" دہلی، فروری
		۱۹۳۱
اقبال اور نظریہ* پاکستان	نعیم صدیقی	ادارہ "زندگی" رام پور، رجب
		۵۸۸
اقبال، پاکستان کا شاعر فلسفی	حفیظ ملک	عبدالحق "بہاری زبان" دلی، یکم
		دسمبر ۱۹۷۳
اقبال پر ایک نظر	سید محمد شاہ	ادارہ "آج کل" دہلی، ۱۵
		اکتوبر ۱۹۳۵
اقبال خواتین کی نظر میں	یکتا امروہوی	و - ع - آج کل" دہلی، ۱۵ اگست
		۱۹۷۳
اقبال قلندر نہیں تھا	صائب عاصمی	ادارہ "صدقِ جدید" لکھنؤ
		۱۷ مئی ۱۹۶۳
اقبال قلندر نہیں تھا	صائب عاصمی	ادارہ "پگڈنڈی" امرتسر،
		جنوری ۱۹۶۸

اقبال کا تصورِ زمان و مکان	رضی الدین صدیقی	ادارہ	”سب رس“، حیدرآباد دکن، فروری ۱۹۴۴
اقبال کا سیاسی کارنامہ	محمد احمد خان	ادارہ	”صدقِ جدید“، لکھنؤ، ۲۴ اکتوبر ۱۹۵۸
اقبال کا فلسفہ	محمد احمد صدیقی	ض - ا - ب	”کتابی دنیا“، کراچی، فروری ۱۹۶۵
اقبال کا فلسفہٴ حیات اور شاعری	قاضی محمد عدیل عباسی	عبداللطیف اعظمی	”جامعہ“، دہلی، جنوری ۱۹۷۲
اقبال کا مطالعہ	سید نذیر ہنارسی	سید عابد حسین	”جامعہ“، دہلی، مئی ۱۹۴۲
اقبال کے آخری دو سال	عاشق حسین بٹالوی	ادارہ	”برہان“، دہلی، جولائی ۱۹۶۲
اقبال کے آخری دو سال	عاشق حسین بٹالوی	ادارہ	”جامعہ“، دہلی، اپریل ۱۹۶۲
اقبال کے آخری دو سال	عاشق حسین بٹالوی	ادارہ	”صدقِ جدید“، لکھنؤ، مئی ۱۹۴۲
اقبال کے آخری دو سال	عاشق حسین بٹالوی	ریاض الرحمن شروانی	”علی گڑھ میگزین“، علی گڑھ، اڈیٹر شہریار
اقبال کے چند جواہر ریزے	خواجہ عبدالحمید	س - ق	”سب رس“، حیدرآباد دکن، فروری ۱۹۴۴
اقبال کی کہانی کچھ اُن کی کچھ میری زبانی	ظہیر الدین احمد الجامعی	ا - م -	”معارف“، اعظم گڑھ، ستمبر ۱۹۵۲
اقبال کی کہانی کچھ اُن کی کچھ میری زبانی	ظہیر الدین احمد الجامعی	ع - م -	”آج کل“، دہلی، ستمبر ۱۹۵۲
اقبال کی خودی انوار اقبال	صاحبزادہ بشیر مخنی القادری	ف - ح -	”آج کل“، دہلی، ۱۵ اگست ۱۹۴۶
	بشیر احمد	ادارہ	”صدقِ جدید“، لکھنؤ، ۲۹ ستمبر ۱۹۶۷

”معارف“ اعظم گڑھ ، اکتوبر ۱۹۳۷	ض	بشیر احمد	انوارِ اقبال
”ہمایوں“ لاہور ، اپریل ۱۹۳۵	ادارہ	اقبال	بالِ جبریل
”اردو“ دہلی ، اپریل ۱۹۳۵	ادارہ	اقبال	بالِ جبریل
”اردو ادب“ علی گڑھ ، مارچ ۱۹۷۵	ادارہ	عبدالغنی و خواجہ نور الہی	بلوگرافی آف اقبال (انگریزی)
”کتاب نما“ دہلی ، اگست ۱۹۷۵	شکیل اختر	مرتب	پیامِ اقبال
”آج کل“ دہلی ، اپریل ۱۹۵۲	عرشِ ملسیانی	عبدالرحمن طارق شیخ عبدالرحمن	ترجمانِ اسرار (مترجم)
”برہان“ دہلی ، جون ۱۹۵۳	ادارہ	شیخ عبدالرحمن	ترجمانِ الاسرار
”سبرس“ حیدرآباد دکن ، جون ۱۹۴۱	ادارہ	یوسف خان سلیم چشتی	تعلیماتِ اقبال
”آج کل“ دہلی ، یکم فروری ۱۹۴۶	ج - ف	یوسف خان سلیم چشتی	تعلیماتِ اقبال
”برہان“ دہلی ، جنوری ۱۹۷۱	ع	اکبر حسین قریشی	تلمیحات و اشاراتِ اقبال
”صدقِ جدید“ لکھنؤ ، ۲۸ مئی ۱۹۷۱	ادارہ	اکبر حسین قریشی	تلمیحات و اشاراتِ اقبال
”معارف“ اعظم گڑھ ، اپریل ۱۹۷۲	ض	اکبر حسین قریشی	تلمیحات و اشاراتِ اقبال
”بہاری زبان“ علی گڑھ ، جون ۱۹۷۲	ادارہ	اکبر حسین قریشی	تلمیحات و اشاراتِ اقبال
”صدقِ جدید“ لکھنؤ ، ۲۲ جنوری ۱۹۶۵	ادارہ	غلام عمر خان	روحِ اسلام اقبال کی نظر میں
”کتابی دنیا“ کراچی ، فروری ۱۹۶۵	ض - ا - ب	غلام عمر خان	روحِ اسلام اقبال کی نظر میں

- روحِ اسلام اقبال کی غلام عمر خان م - ج - "معارف" اعظم گڑھ ،
نظر میں جولائی ۱۹۶۵
- جوابِ شکوہ محب الحق ا - ج - "فاران" بجنور ، فروری
۱۹۳۷
- جاوید نامعہ معہ شرح سلیم چشتی شہزاد اختر "سپیکولر ڈیموکریسی"
دلی ، مارچ ۱۹۷۴
- جوہرِ اقبال — ادارہ "برہان" دہلی ، مئی
۱۹۴۰
- حدیثِ اقبال طیب عثمانی ندوی ادارہ "شاعر" بمبئی ، دسمبر
۱۹۶۱
- حدیثِ اقبال طیب عثمانی ندوی ادارہ "جامعہ" دہلی ، اپریل
۱۹۶۲
- حدیثِ اقبال طیب عثمانی ندوی ڈاکٹر "بہاری زبان" علی گڑھ ،
۱۹۶۲ وحید اختر
- حدیثِ اقبال طیب عثمانی ندوی ادارہ "صدقِ جدید" لکھنؤ ،
۱۹۶۲
- حدیثِ اقبال طیب عثمانی ندوی ع - ح - م - "اشارہ" پٹنہ ، مئی
۱۹۶۳
- حکمتِ حکیمہ ظفر احمد صدیقی مسعود حسین "بہاری زبان" علی گڑھ ،
(پس چہ باید کرد کا منظوم ترجمہ) خان یکم فروری ۱۹۵۵
- خطوطِ اقبال بنام ترجمہ منظر عباس شمیم حنفی "رفتار" علی گڑھ ، شاہ
عظیہ فیضی نقوی ۱۹۷۵ - ۱۹۷۳
- ڈاکٹر اقبال اور پیرا لال چوپڑہ ادارہ "آج کل" دہلی ، جنوری
ان کی شاعری ۱۹۵۹
- (ہندی) رختِ سفر مجد انور حارث ع - م - "آج کل" دہلی ، جون
۱۹۵۲
- رموزِ اقبال میر ولی الدین ف - ج - "آج کل" دہلی ، ۱۵
ستمبر ۱۹۴۶

”الناظر“ لکھنؤ، اگست ۱۹۱۸	ادارہ	محمد اقبال	رموزِ بے خودی
”برہان“ دہلی، جنوری ۱۹۶۳	ادارہ	سید ابوالحسن علی خان	روائع اقبال (عربی)
”معارف“ اعظم گڑھ، مارچ ۱۹۶۳	ادارہ	سید ابوالحسن علی خان	روائع اقبال (عربی)
”بہایوں“ مئی ۱۹۴۲	ادارہ	یوسف حسین خان	روحِ اقبال
”اردو ادب“ علی گڑھ، شمارہ ۳، ۱۹۶۳	ادارہ	فقیر سید وحید الدین	روزگارِ فقیر
”سب رس“ حیدرآباد دکن، جنوری ۱۹۶۳	ادارہ	فقیر سید وحید الدین	روزگارِ فقیر
”معارف“ اعظم گڑھ، فروری ۱۹۶۳	ادارہ	فقیر سید وحید الدین	روزگارِ فقیر
”صدقِ جدید“ لکھنؤ، ۱۷ جولائی ۱۹۶۳	ادارہ	فقیر سید وحید الدین	روزگارِ فقیر
”صدقِ جدید“ لکھنؤ، ۳ جولائی ۱۹۷۰	ادارہ	منشی بشیشور پرشاد	سوزِ اقبال
”پہاری زبان“ علی گڑھ، ۸ ستمبر ۱۹۷۲	ادارہ	منشی بشیشور پرشاد	سوزِ اقبال
”معارف“ اعظم گڑھ، اکتوبر ۱۹۶۳	ادارہ	نعیم صدیقی (مرتب)	”میارہ“ اقبال نمبر
”سب رس“ حیدرآباد دکن، جون ۱۹۴۳	ادارہ	ادارہ ادبیاتِ اردو	شادِ اقبال
”اردو“ دہلی، اکتوبر ۱۹۳۶	ادارہ	محمد اقبال	ضربِ کلیم
”پہاری زبان“ علی گڑھ، ۱۵ جولائی ۱۹۶۷	شہریار	عبدالقوی دستوی	علامہ اقبال بھوپال میں
”کتابِ نما“ دہلی، اگست ۱۹۶۷	تاجور سامری	عبدالقوی دستوی	علامہ اقبال بھوپال میں

’صدقِ جدید‘، لکھنؤ، ۴ اگست ۱۹۶۷	عبدالقوی دستوی ادارہ	علامہ اقبال بھوپال میں
’نگار‘، کراچی، ستمبر ۱۹۶۷	عبدالقوی دستوی ادارہ	علامہ اقبال بھوپال میں
’شاعر‘، بمبئی، اکتوبر، نومبر ۱۹۶۷	عبدالقوی دستوی اعجاز صدیقی	علامہ اقبال بھوپال میں
’فاران‘، کراچی، اپریل ۱۹۶۸	عبدالقوی دستوی ماہر القادری	علامہ اقبال بھوپال میں
’سب رس‘، حیدرآباد دکن، اگست ۱۹۶۸	عبدالقوی دستوی محمد اکبر الدین صدیقی	علامہ اقبال بھوپال میں
’صحیفہ‘، لاہور، جنوری ۱۹۷۰	عبدالقوی دستوی ادارہ	علامہ اقبال بھوپال میں
’صدقِ جدید‘، لکھنؤ، ۸ نومبر ۱۹۷۵	میر محمود حسین ادارہ	علامہ اقبال کی داستانِ دکن
’ہمایوں‘، لاہور، اکتوبر ۱۹۳۶	شیخ اکبر علی ادارہ	علامہ اقبال کی شاعری اور پیغام فکرِ اقبال
’علی گڑھ میگزین‘، شماره ۲، ۱۹۷۵	قمر رئیس	
’صدقِ جدید‘، لکھنؤ، ۲ اگست ۱۹۶۵	ادارہ	کلیاتِ اقبال فارسی
’صدقِ جدید‘، لکھنؤ، ۲۴ جنوری ۱۹۶۴	خواجہ معین الدین ادارہ جمیل	مثنوی سرالاسرار (در تردید فلسفہ) خودی ڈاکٹر اقبال
’فنون‘، لاہور، شماره ۴ ۱۹۶۴	خواجہ معین الدین ادارہ جمیل	مثنوی سرالاسرار (در تردید فلسفہ) خودی ڈاکٹر اقبال
’ہاری زبان‘، دہلی، یکم جون ۱۹۷۵	عبدالحق	مرقعِ اقبال چغتائی
’فروغِ اردو‘، لکھنؤ، جنوری ۱۹۶۵	شجاعت علی سندیلاوی	مرقعِ کلامِ اقبال علوی

ہندوستان میں اقبالیات

۹۷

”معارف اعظم“ اگست
۱۹۶۵	عصمت عارف م - ج -	مصرعہ کلامِ اقبال
”سب رس“ حیدرآباد دکن،
فروری ۱۹۴۴	تصدق حسین س - ق -	مضامینِ اقبال
”سب رس“ حیدرآباد دکن،
اکتوبر ۱۹۴۳	احمد اللہ منصور س - ج -	مقامِ اعتراف اور اقبال
”اُردو ادب“ علی گڑھ،
مارچ ۱۹۵۵	ادارہ	مکاتیبِ اقبال بنام
خان محمد نیاز الدین
”شاعر“ بمبئی، جنوری
۱۹۵۵	میٹکس اکبر آبادی ادارہ	نقدِ اقبال
”صدقہ جدید“ لکھنؤ،
۱۸ ستمبر ۱۹۷۰	ابوالحسن علی ندوی ادارہ	نقوشِ اقبال
”علی گڑھ میگزین“
علی گڑھ، اقبال نمبر،
اپریل ۱۹۳۸	عبداللطیف اعظمی ایڈیٹر	ہدیہٴ اخلاص بہ
”سب رس“ حیدرآباد دکن،
جون ۱۹۴۱	غلام سرور فگار ادارہ	حضرتِ اقبال
یادِ اقبال
”آج کل“ دہلی، یکم
دسمبر ۱۹۴۵	غلام سرور فگار ف - ج -	یادِ اقبال
”آج کل“ دہلی، یکم
ستمبر ۱۹۴۵	} - و - ع -	A Study in Iqbal's
Philosophy
		سنید عبدالواحد - و - ع -
Iqbal—His Art
and Thought
”آج کل“ دہلی، ۱۵
اگست ۱۵۴۵	- و - ع -	Iqbal as a
Thinker
”جامعہ دہلی“، اپریل
۱۹۶۲	لوئس کلاڈمیٹرے ادارہ	Introduction to
the Thought of
Iqbal
”جامعہ“ دہلی، اپریل
۱۹۴۰	ادارہ	اقبال نمبر ”البیان“ امرتسر

”صبحِ اُمید“ بمبئی ، جولائی ۱۹۶۷ ”کتاب“ لکھنؤ، جولائی ۱۹۶۷	}	ادارہ	اقبال نمبر ”تحریر“ دہلی
”اُردو“ دہلی ، اپریل ۱۹۳۹			اقبال نمبر ”جوہر“ دہلی
”اُردو“ دہلی ، جولائی ۱۹۳۸	}	ادارہ	اقبال نمبر ”سب رس“ حیدرآباد دکن
”معارف“ اعظم گڑھ ، اکتوبر ۱۹۶۲			اقبال نمبر ”سیارہ“ لاہور
”اُردو“ دہلی ، جولائی ۱۹۳۸	}	ادارہ	اقبال نمبر ”علی گڑھ“
”اُردو“ دہلی ، جنوری ۱۹۳۷			اقبال نمبر ”نیرنگ خیال“

(۶) مراسلے

”پہاری زبان“ علی گڑھ ، ۲۲ مارچ ۱۹۵۹	بشیر الحق دسنوی	اصلاحاتِ اقبال
”پہاری زبان“ علی گڑھ ، ۸ اکتوبر ۱۹۶۳	بشیر الحق دسنوی	اصلاحِ غزلیات نوادرِ اقبال
”پہاری زبان“ علی گڑھ ، یکم مئی ۱۹۶۳	بشیر الحق دسنوی	اصلاحِ غزلیات نوادرِ اقبال
”صدقہ جدید“ لکھنؤ ، ۴ جون ۱۹۶۵	شمس تبریز خاں	اقبال اور قرآن
”پہاری زبان“ دہلی ، ۱۵ اکتوبر ۱۹۶۳	تارا چرن رستوگی	اقبال کا جہاں دوست
”پہاری زبان“ دہلی ، ۱۵ فروری ۱۹۷۵	محمد یوسف ٹنگ	اقبال کا سالِ ولادت
”پہاری زبان“ علی گڑھ ، ۸ فروری ۱۹۷۳	عبدالحق	اقبال کا سنِ ولادت

- اقبال کا سنِ ولادت مظفر اقبال ’’ہاری زبان‘‘ علی گڑھ ، ۱۵ جولائی ۱۹۶۴
- اقبال کا مرتب کردہ اردو کورس محمد عبداللہ قریشی ’’ہاری زبان‘‘ علی گڑھ ، ۸ جون ۱۹۶۵
- اقبال کے ایک شعر کا مطلب سید تفضل حسین ’’ہاری زبان‘‘ علی گڑھ ، ۲۲ نومبر ۱۹۷۲
- اقبال کے برہمتی خاندان کی نشان دہی درکار تارا چرن رستوگی ’’ہاری زبان‘‘ علی گڑھ ، یکم نومبر ۱۹۷۳
- اقبال کی ایک غزل مناظر عاشق پرگانوی ’’ہاری زبان‘‘ علی گڑھ ، ۱۵ نومبر ۱۹۶۶
- اقبال کی تاریخِ پیدائش تبسم شفائی ’’ہاری زبان‘‘ علی گڑھ ، ۱۵ مئی ۱۹۵۹
- اقبال کی چند سطریں جگن ناتھ آزاد ’’ہاری زبان‘‘ علی گڑھ ، ۸ ستمبر ۱۹۶۴
- اقبال کی ولادت کا سال فرخ جلالی ’’ہاری زبان‘‘ علی گڑھ ، ۲۲ مئی ۱۹۷۳
- اقبال کے دو نادر شعر تارا چرن رستوگی ’’ہاری زبان‘‘ دہلی ، ۱۵ نومبر ۱۹۷۵
- اقبال نمائش اور سیمینار کا پروگرام صدرالدین بہار اردو اکیڈمی
- اقبالیات و سلیہا زیات --- ام۔ اے۔ پشاور ’’صدقِ جدید‘‘ لکھنؤ ، ۲۰ نومبر ۱۹۶۲
- پھول کی پتی سے کٹ سکتا ہے ابو محمد سحر ، ہیرے کا جگر تفضل حسین ، انجمن آرا، قیصر جہان، حسن عسکری پلنکھوی
- پھول کی پتی سے کٹ سکتا ہے شوق مدیر عارف لاپور ’’ہاری زبان‘‘ علی گڑھ ، ۱۵ جولائی ۱۹۶۷

- پھول کی پتی سے کٹ سکتا ہے
پیرے کا جگر
ڈاکٹر اقبال اور مرزا غالب
- آغا خلیش کاشمیری
سیاہ حامد حسین
- ”بہاری زبان“ علی گڑھ ،
۱۵ اگست ۱۹۶۷
- ”بہاری زبان“ علی گڑھ ،
۲۲ مئی ۱۹۶۹
- شورش کاشمیری
ڈاکٹر اقبال کی ریڈریں
- ”بہاری زبان“ علی گڑھ ،
۱۵ مارچ ۱۹۶۵
- ”بہاری زبان“ علی گڑھ ،
۲۲ فروری ۱۹۶۵
- نند لال پروانہ
ڈاکٹر جہد اقبال کی تنقیدیں
- عبدالله ولی بخش
قادری
- ”بہاری زبان“ علی گڑھ ،
۸ اپریل ۱۹۶۵
- عبدالغفار شکیل
شاعر مشرق علامہ اقبال اور
اردو کی درسی کتابیں
- ”بہاری زبان“ علی گڑھ ،
۸ اکتوبر ۱۹۷۲
- ”بہاری زبان“ علی گڑھ ،
۱۵ مارچ ۱۹۶۵
- نظیر صوفی ، نارا
چرن رستوگی
- ”بہاری زبان“ علی گڑھ ،
۱۵ جنوری ۱۹۷۵
- بشیر الحق دسنوی
شاعر مشرق علامہ اقبال کی
تاریخ پیدائش
- ”بہاری زبان“ علی گڑھ ،
۱۵ مئی ۱۹۵۹
- سید مہزالدین رفعت
علامہ اقبال کی پیدائش کا سال
- ”بہاری زبان“ علی گڑھ ،
۲۲ اپریل ۱۹۶۷
- نادم سیناپوری
علامہ اقبال کی یاد میں
- ”بہاری زبان“ علی گڑھ ،
جولائی ۱۹۶۰
- جگن ناتھ آزاد
مجموعہ اقبال نمائش سری نگر
- ”بہاری زبان“ علی گڑھ ،
۸ اگست ۱۹۷۳
- مصطفیٰ شروانی
مقام اقبال
- ”بہاری زبان“ علی گڑھ ،
۱۵ نومبر ۱۹۷۵
- جگن ناتھ آزاد
ہند و پاکستان کے ممتاز ترین
شاعر
- ”بہاری زبان“ علی گڑھ ،
۱۸ مارچ ۱۹۶۵

(۲) خبریں

”ڈاکٹر اقبال کی مشہور فارسی تصنیف اسرار خودی کا انگریزی ترجمہ ہو گیا اور میکملن کمپنی نے شائع کیا ہے۔“

— ”زمانہ“ کانپور ، جنوری ، ۱۹۲۱

”ڈاکٹر اقبال کا اردو مجموعہ کلام بانگِ درا کے نام سے لاہور میں شائع ہوا ہے اور اب اسی کا دوسرا ایڈیشن جو کسی قدر کم قیمت پر دستیاب ہو سکے گا لاہور میں زبر طبع ہے۔ کلیات اقبال کے نام سے ایک اور مجموعہ جس کا حجم چار سو صفحات کے قریب ہے حیدر آباد دکن میں شائع ہوا ہے جس میں بعض نظمیں ”بانگِ درا“ سے زائد ہیں اور سوا سو زائد صفحات کا ایک دیباچہ بھی اقبال کے حالات اور شاعری کے متعلق درج کیا گیا ہے۔ یہ مجموعہ مولوی سید نجم الدین صاحب احاطہ سعید جنگ مرحوم ، نرب بازار ، حیدر آباد دکن سے مل سکتا ہے۔“

— ”زمانہ“ کانپور ، جولائی ، ۱۹۲۶

”رہوڈس ٹرسٹ کی طرف سے لارڈ لوتھین نے سر محمد اقبال کو آئندہ موسم گرما میں آکسفورڈ یونیورسٹی میں تین لکچر دینے کی غرض سے مدعو کیا ہے۔ یہ سب سے بڑا علمی اعزاز ہے جو آکسفورڈ یونیورسٹی سے کسی اہل علم کی خدمت میں پیش کیا جاتا ہے۔“

— ”زمانہ“ کانپوری ، جولائی ، ۱۹۳۴

”خالدہ ادیب خانم کے لکچر۔۔۔ لکچر پر طرح سے کامیاب رہے۔ صدارت ڈاکٹر انصاری ، مہاتما گاندھی ، مولانا شوکت علی ، مولانا سید سلیمان ندوی ، ڈاکٹر سر محمد اقبال ، بھولا بھائی ڈیسائی ، مسز نائیڈو ، ڈاکٹر بھگوان داس وغیرہ جیسے لوگوں نے کی۔۔۔“

— ”جامعہ“ دہلی ، جنوری ، ۱۹۳۵

”حال میں ڈاکٹر سر محمد اقبال کے تازہ ترین اردو کلام کا ایک مجموعہ بالِ جبریل کے نام سے شائع ہوا ہے۔“

— ”زمانہ“ کانپور ، جنوری ، ۱۹۳۵

”پچھلے دنوں ’ضربِ کلیم‘ کے نام سے ڈاکٹر سر محمد اقبال صاحب کے اردو کلام کا ایک دوسرا مجموعہ شائع ہو چکا ہے جس میں ہر جگہ دور حاضر کے خلاف اعلانِ جنگ اور مسلمانوں کے لیے ایک نئی دعوتِ فکر ہے۔ اقبال اب شروع سے آخر تک اسلام اور فلسفہٴ اسلام کے شاعر ہو گئے ہیں۔ ان کی شاعری

کا ملکی یا بین الاقوامی رنگ بالکل مفقود ہو گیا ہے۔ تاہم جو کچھ کہتے ہیں غور سے پڑھنے کے لائق ہوتا ہے۔ ان کا کلام ہندو مسلمان سبھوں کے لیے یکساں سبق آموز ہے۔ آپ کی ایک جدید فارسی مثنوی 'پس چہ باید کرد اے اقوام شرق' و 'مسافر' زیر طبع ہے اور عنقریب کتب خانہ طلوع اسلام لاہور سے شائع ہونے والی ہے۔

— "زمانہ" کانپور، جنوری ۱۹۳۷

"آج کل ڈاکٹر سر محمد اقبال کے تازہ اردو کلام کا مجموعہ 'ضرب کلیم' کے نام سے چھپ رہا ہے اور عنقریب کتاب خانہ طلوع اسلام میکلوڈ روڈ لاہور کے اہتمام سے شائع ہوگا۔"

— "زمانہ" کانپور، جولائی ۱۹۳۷

"جاوید نامہ کا اطالوی میں ترجمہ از پروفیسر سینور پارسامی"

— "معیار ادب" بنگلور، مارچ ۱۹۵۶

— "یوم اقبال" — "بہاری زبان" علی گڑھ، ۸ مئی ۱۹۵۸

— "علامہ اقبال کے مکان کا تحفظ" — "شاعر" بمبئی، نومبر ۱۹۵۸

"علامہ اقبال کی تصانیف اور ترجموں کے قلمی نسخے"

— "شاعر" بمبئی، جولائی ۱۹۵۸

— "علامہ اقبال پر ڈاکٹر شعل کی نئی کتاب" — "شاعر" بمبئی، دسمبر ۱۹۶۱

"اقبال پر مغربی اثرات The Western Influence in Iqbal مقالہ نگار تارا

چرن رستوگی" — "بہاری زبان" علی گڑھ، ۲۲ جنوری ۱۹۶۳

"اقبال کو سوویت عوام کا خراج عقیدت"

— "بہاری زبان" علی گڑھ، ۸ مئی ۱۹۶۳

"اقبال کے کلام کا عربی ترجمہ"

— "بہاری زبان" علی گڑھ، ۲۲ اگست ۱۹۶۳

"اقبال کی برسی بھوپال میں" — "بہاری زبان" علی گڑھ، یکم جون ۱۹۶۵

"۱۹۰۵ کا ایک یادگار دن — علامہ اقبال حضرت سلطان المشائخ کے دربار میں"

— "صبح امید" بمبئی، جون ۱۹۶۶

- ”میسور میں یومِ اقبال“ — ”بہاری زبان“ علی گڑھ، ۱۵ جون ۱۹۶۷
- ”انوار اقبال شائع ہو گئی مرتبہ بشیر احمد ڈار“
- ”بہاری زبان“ علی گڑھ، ۱۵ جولائی ۱۹۶۷
- ”روس میں اقبال کے بارے میں ایک نیا رسالہ“
- ”بہاری زبان“ علی گڑھ، ۱۵ اگست ۱۹۶۷
- ”اقبال کے نظریات پر فلم لندن میں“ — ”بہاری زبان“ ۲۲ اپریل ۱۹۶۸
- ”مانچسٹر میں یومِ اقبال“ — ”بہاری زبان“ علی گڑھ، ۸ مئی ۱۹۶۸
- ”میونخ میں یومِ اقبال کی یادگار“ — ”بہاری زبان“ علی گڑھ، ۸ مئی ۱۹۶۸
- ”یومِ اقبال کی تقاریب“ — ”بہاری زبان“ علی گڑھ، ۲۲ مئی ۱۹۶۸
- ”علامہ اقبال پر فلم“ (راولپنڈی کی اطلاع) — ”شاعر“ بمبئی، جون ۱۹۶۸
- ”علامہ اقبال کا مصور ایڈیشن عمل چغتائی“
- ”بہاری زبان“ علی گڑھ، ۱۵ اگست ۱۹۶۸
- ”علامہ اقبال پر توسیعی لکچر“ — ”بہاری زبان“ علی گڑھ، یکم ستمبر ۱۹۶۸
- ”علامہ اقبال کا مصور ایڈیشن (عمل چغتائی)“
- ”شاعر“ بمبئی، ستمبر ۱۹۶۸
- ”علامہ اقبال کے خادم علی بخش کا انتقال“
- ”بہاری زبان“ علی گڑھ، ۱۵ جنوری ۱۹۶۹
- ”اقبال اکیڈمی - حیدر آباد میں اقبال اکیڈمی کا قیام“
- ”بہاری زبان“ علی گڑھ، ۲۲ فروری ۱۹۷۲
- ”علامہ اقبال کی انسانیت دوستی بے مثال، ان کی شاعری نمایاں مقام کی حامل
- شعبہ اردو علی گڑھ مسلم یونیورسٹی میں سیمینار، پروفیسر ال احمد سرور
- کی مخاطبت“ — ”زر فشاں“ حیدر آباد دکن، ۱۵ اپریل ۱۹۷۳
- ”اقبال شاعر مشرق، شعبہ اردو دہلی یونیورسٹی“
- ”مورچہ“ گیا، ۲۸ اپریل ۱۹۷۳
- ”اقبال نمائش سری نگر“ — ”بہاری زبان“ علی گڑھ، ۸ اکتوبر ۱۹۷۳
- ”اقبال سمپوزیم اور نمائش، شعبہ اردو دہلی یونیورسٹی“
- ”بہاری زبان“ علی گڑھ، ۸ جون ۱۹۷۳

”انڈین انسٹیٹیوٹ آف اقبال کا قیام - حیدرآباد“

— ”پہاری زبان“ علی گڑھ ۱۵ جون ۱۹۷۴

”اقبال کی تاریخ پیدائش کا تعین - ۹ نومبر ۱۸۷۷“

— ”پہاری زبان“ دہلی ، ۲۲ مئی ۱۹۷۴

”اقبال کا استعماراتی شعور (علی گڑھ مسلم یونیورسٹی میں سیمینار)“

— ”پہاری زبان“ دہلی ، ۲۲ مئی ۱۹۷۴

”اقبال پر فیچر - علی گڑھ مسلم یونیورسٹی میں شعرائے اردو کی جانب سے اقبال پر آئینہ ادراک کے عنوان سے فیچر پیش کیا گیا ہے“

— ”پہاری زبان“ دہلی ، یکم جون ۱۹۷۴

”اقبال کے بنیادی تصورات - حیدرآباد انڈین انسٹیٹیوٹ کے زیر اہتمام اقبال کے بنیادی تصورات کے سلسلے کا تیسرا لکچر، قرد اور معاشرہ کے موضوع پر غلام عمر نے دیا - محمد مصلح الدین صدیقی نے ’اقبال پر اور پیرانِ حرم‘ پر مقالہ پڑھا“

— ”پہاری زبان“ دہلی ، یکم جون ۱۹۷۴

”اقبال اور تصوف - اقبال اکیڈمی حیدرآباد کے زیر اہتمام محفل اقبال“

— ”پہاری زبان“ دہلی ، ۱ دسمبر ۱۹۷۵

”بزمِ اردو میں یاد اقبال“ بزمِ اردو راجستھان یونیورسٹی جے پور

— ”پہاری زبان“ دہلی ، یکم جنوری ۱۹۷۵

”اقبال بذاتِ خود نئی فکر کے خالق“ جوالی ہال ، حیدرآباد

— ”پہاری زبان“ دہلی ، یکم جنوری ۱۹۷۵

”شیش محل میں یومِ اقبال“ بھوپال

— ”پہاری زبان“ دہلی ، ۲۲ جولائی ۱۹۷۵

”ادارہ اقبالیات کا قیام“ گوہاٹی

— ”پہاری زبان“ دہلی ، ۲۲ دسمبر ۱۹۷۵

”اقبال اور تصوف“ حیدرآباد

(۸) تحقیقی کام

علامہ اقبال سے متعلق ہندوستان کی مختلف یونیورسٹیوں میں مندرجہ ذیل موضوعات پر تحقیقی کام ہو چکے ہیں یا ہو رہے ہیں :

پی - ایچ - ڈی

اردو میں نظریہ شاعری ولی بیگم حامدہ مسعود	علی گڑھ مسلم یونیورسٹی
سے اقبال تک	علی گڑھ
اقبال اور روسی	کشمیر یونیورسٹی ، سری نگر
اقبال پر مغربی اثرات	تارا چرن رستوگی
اقبالیات کا تنقیدی جائزہ	عبدالحمق صدیقی
اقبال کا سیاسی شعور	عبدالحمی عادل
اقبال کا فلسفہ خودی اور اس کا ماخذ و مقصد	آصف جاہ کاروانی
اقبال کی شاعری میں تلمیحات	اکبر حسین قریشی
اقبال کی غزل گوئی	منظور عالم نعمانی
اقبال کے بعد اردو نظم	فہیم محمد خاں
اقبال کے فکر و فن کے سماجی اور ثقافتی سرچشمے	شہناز اختر
فوق البشر کا تصور اور اقبال کا مردِ مومن	حاتم ماہر
اقبال اور اردو غزل	محمد ایوب
	سہیفہ کالج ، بھوپال
	یونیورسٹی ، بھوپال

(۹) مقالات برائے ایم۔ اے۔

شعبہ اُردو ، سیفیہ کالج ، بھوپال یونیورسٹی ، بھوپال	برجیس جہاں	اقبال اور ہندوستان
شعبہ اُردو ، مادھو کالج ، وکریم یونیورسٹی اجین	نشاط زریں	اقبال کی شاعری میں حب الوطنی
جموں و کشمیر یونیورسٹی ، سرینگر	شمس النسا	اقبال کی شاعری میں رومانیت